Leto LXIV | Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v soboto, 12. septembra 1936 | Štev. 209 a | Cena 1.50 Din

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo štv. 7563, Zagreb štv. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Bukarešta in Bratislava

Spričo izredno važnih vpranj, ki v največji napetosti in negotovosti sedanjega mednarodnega položaja čakajo nujne rešitve, dobiva sestanek držav Male antante, ki se danes začne v Bratislavi, izreden pomen. Bukareški razgovori pa, ki so uvod v to konferenco, to pot gotovo niso bili samo običajna izmenjava misli, za katere je bil dan povod, ker je bilo treba pozdraviti novega vodjo ali vodstvo romunske zunanje politike, ampak so predvsem imeli namen, da se odnošaji med onima dvema državama Male antante, ki imata skupno mejo, še bolj poglobijo in poudarijo. Ti odnošaji so bili vedno prisrčni in nujno narekovani od skupnosti usode, ki ti državi veže po njuni zgodovini in položaju, so pa v sedanjem trenutku diplomatske konstelacije v Evropi stopili posebno vidno v ospredje. Govora romunskega ministrskega predsednika Tataresca in predsednika naše vlade dr. Stojadinoviča zato nista bila skupek kakšnih vljudnih fraz ali pogrevanje vedno enakega programa, ampak sta v najkonkretnejši obliki pokazala, kakšno je v smislu tistih skupnih interesov, ki vežejo države Male antante na eni in Balkanske zveze na drugi strani, stališče, ki ga te države zavzemajo in morajo zavzeti v sedanjem izredno važnem razdobju evropske politike.

Najbolj bistveno je to stališče označil naš ministrski predsednik in zunanji minister, ko je z največjim poudarkom dejal, da si naši dve deželi želita miru, ki ga iskreno ponujata vsem brez razlike, ker je mir v Evropi najnujnejši pogoj za nadaljnji razvoj in napredek tako Jugoslavije in Romunije, kakor vseh onih, ki so z nami združeni po prijateljskih zvezah in pogodbah. Zaradi tega je bilo vedno treba in je danes še posebno treba smatrati Malo antanto kot instrument miru in mirne rekonstrukcije Evrope po strašni vojni vihri, ki jo je bila pred dvema desetletjema skoraj razdejala in katere posledice njeno stavbo majejo še danes. Mala antanta se mora zaradi tega skrbno varovati, da se ogiba vsega, kar bi se moglo tolmačiti v nasprotnem smislu, ker je bila od samega početka zamišljena kot ustanova, ki brani, kakor je poudarjal šef romunske vlade, splošni ideal reda, varnosti in miru v Evropi, in nikoli ni imela in ne sme imeti kakšnega agresivnega značaja. Sporazum med vsemi velikimi in malimi državami Evrope, to je in ostane cilj zveze tako med članicami Male antante, kakor med članicami Balkanske zveze in njunega medsebojnega razmerja. Iskreni odnošaji med Jugoslavijo, Romunijo in Češkoslovaško ne morejo in ne smejo dobiti tolmačenja, kakor da bi bili naperjeni proti komurkoli v Evropi, ali da bi mogli pospeševati ustvarjanje dveh nasprotnih blokov na našem kontinentu, ki bi nujno morala izzvati drug požar, kateremu bi sledil končni propad zapadnega političnega reda, socialnega sodelovanja in kulturne vzajemnosti evropskih narodov. Bukareški sestanek bo gotovo razpršil vse neupravičene dvome ali zlohotna sumničenja v tem pogledu in bo zaradi tega veliko doprinesel k zmanjšanju napetosti, ki vlada danes na naši celini. Dr. Stojadinović in predsednik romunske vlade Tatarescu sta storila veliko delo v korist evropskega miru, ko sta v smislu teh tukaj poudarjenih momentov odločno dvignila svoj glas za politiko v okviru Zveze narodov, ki se mora po hudih pretresih, katerim je bila zadnja leta izpostavljena, zopet vpostaviti v vsej svoji moralni moči in politični avtoriteti, da se uveljavi vzajemnost evropskih držav napram vsem poskusom od skrajne desnice in od skrajne levice, da bi zavladala evropskim narodom diktatura v korist nekih ekstremnih in razdiralnih svetovnih nazorov, katerih pogubno izdejstvovanje v vsej strahoti ravnokar opazujemo ob zločinsko izzvani državljanski vojni na Iberskem polotoku. Če smo v zadnjem času opazovali vede ali nevede na delu sile, ki bi bile mogle spraviti države Male zveze pod protektorat faktorja, ki skuša dobiti zaveznikov v boju zoper krščanski nravstveni red in kulturo Evrope, da njih same razkroji do temeljev, potem je obisk v Bukarešti jasno povedal, da ti poizkusi ne morejo in ne smejo imeti uspeha. Naš ministrski predsednik in zunanji minister je že pred časom ob splošnem priznavanju in odobravanju poudaril, da je Mala zveza samostojna politična tvorba, ki hoče biti činitelj evropskega miru in soglasja kot enakopravna politična edinica, ki noče biti nikomur golo orožje za kakšne samopašne namene. In ta aksiom politike Male zveze, ki ga v polni meri deli tudi zveza balkanskih držav, je bil v bukareških razgovorih krepko podčrtan.

Razume se, da bo sestanek v Bratislavi samo še bolj potrdil te cilje in tendence ter smisel tesnega sodelovanja med zaveznicami Male antante ter jim dal primernega poudarka v času, ko Evropa takega poudarka nujno potrebuje za svoje končno pomirjenje, uravnovešenje in ureditev najrazličnejših smernic, ki so na delu v njenem sedanjem vrenju in kipenju. Bratislavski sestanek pa bo tudi dal izraza odločni volji držav Male zveze, da z vsemi silami v neporušljivi medsebojni solidarnosti v vseh velikih vprašanjih evropske politike branijo načela, na katerih je Mala zveza osnovana in njene skupne koristi proti vsakomur, ki bi skušal rušiti podlage njihovega političnega obstoja in rasti ter sodelovanja. Nedotakljivost meja, ki jih je narava sama začrtala, političnega prestiža in neobhodnih pogojev nadaljnjega razvoja narodov držav Male antante so neosporljivi pogoj za sodelovanje držav srednje Evrope, ki postaja čedalje bolj kategoričen imperativ za konsolidacijo celokupne Evrope, pa predvsem za gospodarsko okrepitev in bodočnost teh držav samih. Na tej podlagi ne bo samo ostala nerazrušljiva prisrčna vez, ki druži države Male antante s Francijo in Anglijo ter njunimi prijatelji in zaveznicami, med katerimi naj bo na prvem mestu imenovana Poljska, ampak bo mogoče odkritosrčno prijateljstvo tudi z drugimi velesilami na severu in na jugu, s katerimi hočemo lojalno sodelovati v korist evropskega miru in kulture ter gospodarskega dviga našega kontinenta, ki se še danes zvija pod strašnim udarcem, katerega mu je prizadela katastrofa minule vojne.

Francija v vrtincu pripravljajoče se revolucije

Leon Blum v brezizhodnem položaju

Pariz, 10. sept. Notranji položaj v Franciji postaja čedalje bolj nevzdržen. Politika predsednika vlade, ki koleba med simpatijami za sovjetsko Rusijo in nacionalno politiko Francije, se prav tako ne bo mogla dolgo držati, kakor se ni držala politika Kerenskega, ki je hotel sedeti med dvema stoloma. Generalna konfederacija dela, ki je pod vodstvom Jouhauxa, je uprizorila sedaj komedijo, kakor da je na eni strani za Blumovo politiko, na drugi pa zahteva, da naj bi španska zadeva prišla pred Zvezo narodov, ki naj bi revidirala dosedanje stališče velesil, ki so se odločile za nevtralnost v španski državljanski vojni. To se pravi, da naj bi se končno vendarle Francija s pomočjo sovjetske Rusije in Anglije odločila za komunistično politiko podpiranja rdeče vlade v Madridu. Volja francoskih komunistov Thorez se sedaj hlini, češ, da noče razbiti ljudske fronte in zadnji uvodnik Cachina v »Humanite« se cedi ljubezni do »posestrimske« socialistične stranke. Toda tudi ta komedija ne bo dolgo držala.

Moskva pošilja denar

Resnica je popolnoma drugačna. **Prijatelji sovjetskega režima v Franciji delajo dosledno na tem, da pod nacionalno krinko izzovejo revolucijo, ki naj demokratično vladavino zamenja s sovjetsko diktaturo.** To ugotavlja s posebno krepkimi barvami londonski »Daily Mail«, ki piše: »V Franciji pada rdečim čedalje bolj krinka z obraza. Zopet se vprizarjajo štrajki po Ljeninovi tehniki. Rdeče zastave ne dvigajo samo nad fabrikami, ampak celo na cerkvenih stolpih. (Komunisti namreč.) **Moskva sijajno izrablja gospodarsko in socialno krizo Francije ter upa, da bo mogla iz Francije zrevolucijonirati vso Evropo. Njeni agenti delajo s podvojenim denarjem in najhujšim pritiskom.** Zdaj vabijo celo angleške strokovničarje, da bi izrazili svojo solidarnost s »tovariši« na Španskem. Kdo so ti »tovariši«? To je izvržek človeštva, osvobojeni robijaši, bogokletniki in sovražniki vere, ki so zaklali nešteto duhovnikov, posilili redovnice, pobijali otroke in svoje soljudi na živem telesu pekli, ker niso njihovi komunistični tovariši. Največja španska kulturna delavca, Unamuno in Ortega y Gasset, sta jih označila kot s krvjo omadeževane zločince. Ti so, nahujskani od Moskve, Španijo izpremenili v pekel, v katerem se odigrava najstrahotnejša žaloigra moderne zgodovine. Če pomislimo, da je rdeči teror začel sedaj zopet svoje delo tudi v Avstriji, potem je zadnji čas, da g. Blum izprevidi, kakšna je tista tovaršija, v kateri se kot predsednik vlade nahaja.«

Stavke in poziv na pobijanje nacionalnih elementov

Sicer pa bodo predsednika francoske vlade prisilili k temu, da se odloči na eno ali na drugo stran, drugi dogodki. Komunisti so zopet razvneli po vsej Franciji štrajke, glede katerih so izdali geslo, da to niso politični štrajki, ampak gospodarski, ki naj prisilijo podjetnike, da izvedejo znane od parlamenta sklenjene socialne zakone. V Lillu stavka 50.000 tekstilcev, v Havru stavka 10.000 pristaniških in prevoznih delavcev, v Limogesu stavkajo trgovski pomočniki, v Marseilleu stavka 20.000 kovinarjev, katerim so se sedaj pridružili tudi stavbinski in pristaniški delavci, ki so zasedli vse ladje. Imamo torej ponovitev istih metod, kakor pri prvem štrajku, ki vse kažejo na njihov izvor. Da bi te revolucijonarne namene zakrili, so komunistični vodje sedaj izdali tudi parolo, da gre za pobijanje fašizma, za kar služi nedavna izjava voditelja ognjenega križa, polkovnika de la Rocque, ki je dejal, da imajo komunisti nakopičeno orožje in municijo v svrho revolucije. **Komunistična »Humanite« pa naravnost poziva k skupinskemu terorju zoper nacionalistične**

Da bo ta kotel moral kmalu počiti, o tem so si vsi na jasnem.

Važni dogovori med Jugoslavijo in Romunijo

Romunija nas bo oskrbovala z bencinom, mi pa Romunijo z bakrom — Most čez Donavo

Bukarešta, 11. septembra. Predsednik romunske vlade g. Tataresco je ravnatelju agencije Avala g. Petroviču podal izjavo, v kateri pravi, da je s predsednikom jugoslovanske vlade g. dr. Stojadinovičem razpravljal tudi o važnih gospodarskih vprašanjih, glede katerih so bili tudi storjeni konkretni sklepi. Eden izmed teh tolikanj važnih sklepov, ki se tičejo jugoslovanskih koristi, je sklep, **ki ureja pomembno vprašanje oskrbe Jugoslavije z bencinom.** Jugoslavija razpolaga z obilnimi naravnimi bogastvi, manjka ji pa petroleja. Zato letalstvo, vojska in mornarica niso imele zadostnega poroštva, da bodo zmerom redno oskrbljene z zadostnimi količinami bencina. »Na predlog predsednika vlade dr. Stojadinoviča« — je izjavil g. Tatarescu — »sem dal to vprašanje proučiti in v zadovoljstvo mi je, ker lahko izjavim, **da je to za Jugoslavijo življenjsko vprašanje že zdaj urejeno. Že danes dopoldne smo podpisali prvi dogovor o tem, in bodo jugoslovanska vojska, jugoslovansko letalstvo in vojna mornarica zdaj z bencinom popolnoma preskrbljene.**

Obenem smo sprejeli sklepe **glede oskrbe romunske vojne industrije s sirovinami, ki nam jih primanjkuje, ki jih pa lahko dobavlja Jugoslavija, med drugim gre za baker.** Ta prvi dogovor bo dopolnjen z nadaljnimi sklepi.

Prihodnjo soboto bo prispel v Belgrad romunski prometni minister Franasovichi, ki že dalj časa vodi razgovore z našimi prestolnimi oblastmi **glede graditve mostu čez Donavo.** Ob priliki bivanja našega predsednika vlade dr. Stojadinoviča v Romuniji, je bil dosežen sporazum z romunskimi merodajnimi činitelji. Minister Franasovichi bo sedaj prišel v Belgrad na končne razgovore glede graditve mostu, ki bo vezal našo državo z Romunijo.

Angleško delavstvo soglasno odklonilo ljudsko fronto

„Odklanjamo povelja iz Moskve!"

London, 11. sept. c. Danes se je nadaljeval kongres največje angleške delavske zveze Trade Unions. Govoril je eden izmed voditeljev organizacije Lampson. Današnje zasedanje je bilo važno radi tega, ker se je govorilo o takozvani ljudski fronti, ki naj se ustanovi tudi v Angliji.

Govornik je odločno pobijal predloge, ki so se v javnem mnenju razpravljali o ljudski fronti. Najprej je govornik ugotovil, **da so komunisti v Angliji neznatna kopica in da so do sedaj svoje delo opravljali samo v tem smislu, da so ovirali razvoj socializma v Angliji. To so do sedaj delali maloštevilni komunisti v Angliji po povelju iz Moskve. Toda sedaj so angleški komunisti dobili iz Moskve drugo povelje in Moskva jim sedaj zapoveduje, da morajo propovedovati ljudsko fronto tudi v Angliji. Toda angleški socialisti morajo take predloge zavračati, ker v Angliji ni nobene potrebe za ustanovitev take fronte.**

Res je sicer, da so francoski socialisti v ljudski fronti in da so se socialisti tudi po drugih državah priključili ljudski fronti. Toda vedeti je treba, da je nevarnost fašizma v Franciji bila res zelo velika in da so francoski socialisti storili najbrž prav, da so se z drugimi demokratskimi strankami zvezali v ljudsko fronto. **Toda to je bil vsekakor v prvi vrsti volilni manever francoskih socialistov.** V Angliji pa ni nevarnosti fašizma. Anglija je močna trdnjava demokracije in ta angleška demokracija najprej in najbolj potrebuje avtonomno socialistično stranko, ki bo skrbela za srečo te demokracije v Angliji. Angleški komunisti so šele sedaj na povelje Moskve opazili, da je angleška demokracija v nevarnosti. **Angleško delavstvo pa se mora zavedati, da angleška demokracija tako dolgo ne bo v nevarnosti, dokler bo angleška delavska stranka ostala avtonomna in ne bo dobivala povelj iz Moskve.** S tem pa angleška delavska stranka ne pravi, da ne bi pristala na volilne kompromise tam, kjer bi pri takem kompromisu sodelovale tudi druge demokratske stranke.

Po tem govoru je bil predlog o ljudski fronti odklonjen skoraj soglasno. Le nekaj glasov se je dvignilo proti.

Madrid se pripravlja na obrambo

Sevilla, 11. sept. c. Na fronti pri Talaveri della Reina, kjer stoje nasproti rdečim bele sile, ki se pripravljajo na pohod proti Madridu, je bila danes velika bitka in po prvih vesteh so bile rdeče čete pognane nazaj za 15 km. Radio v Jerezu della Frontiera poroča, **da se obroč okoli Madrida zmeraj bolj krči in da razvija general Franco svojo ofenzivo po točnem načrtu. General Franco je dobil v zadnjem času nova ojačenja iz Maroka.**

Madrid, 11. sept. b. Mesto se mrzlično pripravlja na obrambo pred uporniškimi kolonami, ki se počasi z vseh strani približujejo Madridu. Na položajih izven mesta kopljejo pionirske čete noč in dan strelske jarke, topničarji pa montirajo baterije, tako da bo Madrid z vseh strani predstavljal pravo trdnjavo. Vlada umika z manj važnih bojišč premočne vojaške sile ter jih porazdeljuje v Madridu, ker hoče tukaj razpolagati z močno armado, ki bo sposobna, da zavre napredovanje upornikov. Istočasno je madridska vlada zahtevala od katalonske vlade nova ojačenja ter je tudi katalonska vlada z manj važnih front umaknila odvišne sile ter jih poslala v Madrid. Tako je včeraj prišlo v mesto 5000 Kataloncev, ki jih je mesto nad vse svečano sprejelo. Za njimi odhaja tudi nekaj novih oddelkov, ki bodo okrepili predvsem severno posadko mesta.

Bayonne, 11. sept. c. Radio v La Coruni, ki je v rokah belih čet, poroča, **da se je danes na severni fronti začela splošna ofenziva proti Madridu. V prestolnici vlada velika zmešnjava, ker je del prebivalstva po sestavi Caballerove vlade za to, da naj se prestolnica preda.**

Kaj bo s San Sebastianom?

Hendaye, 11. sept. b. Notranja borba v San Sebastianu med baskiškimi nacionalisti in socialisti je končana ter so Baski postali absolutni gospodarji mesta. Prav nič ni znanega, kakšna usoda je doletela pogajanja med generalom Mollom in baskiškimi nacionalisti. **Vsi znaki kažejo na to, da so se pogajanja razbila, ker je general Molla izvršil zadnje priprave za napad na mesto. Topništvo je že stopilo v akcijo.**

Teror v Rusiji

Dve vasi porušili s topovi

Pariz, 1. septembra. Kljub poizkusom Vorošilova, da bi vsaj rdečo armado rešil pred terorjem GPU, se teror z vsemi silami nadaljuje. Kakor je poročal bukareški »Universul«, kar potrjujejo tudi informacije, ki so došle v Pariz, **so se v zapadni Ukrajini kmetje uprli rekvizicijam žita, ki ga je letos itak malo, da ljudstvo v pravem pomenu strada. Komisarji so večinoma židi, kar je kmete še bolj razkačilo. S pomočjo rdeče armade so vaši obkrožili, aretirali kolovodje upora, večino prebivalstva pa spravili v vagone in odpremili v Sibirijo. Dve vasi, ki sta obljudeni od nemških kolonistov, ki so židovskega komisarja ubili, so rdeče čete, ki so prihitele na signale na pomoč iz Ovidiopola, s topovi razbile.**

Potrjuje se, da so v Moskvi ustrelili hčerko in zeta Trockega, Kozlova. Med aretiranci zadnjih dni se nahajajo Pankratov in Černič, predsednika sovjetske uprave na Kavkazu in na Uralu, časnikarji Elkin, Undstein in Pevzner, od diplomatov pa bivši podkonzul na Dunaju Manzakjecon, tajnik dunajskega poslaništva Podolski ter Uljanov in Lorenc, uradnika bivšega varšavskega poslaništva. Vsi pridejo pred najvišje sodišče.

Hitler skuša Rusijo izolirati

Berlin, 11. septembra. Hitler skuša z nenapadalnimi pakti s sosedi Nemčije ter z baltskimi državami doseči izolacijo Moskve. **Nedavno se je obrnil na Litvo, s katero je Nemčija dosedaj živela v najbolj napetem razmerju ter ji ponudil nenapadalni pakt za dobo 15 let, kateremu bi se tudi lahko pridružila Estonska in Latvija kot sočlanici baltske antante.** Litovska vlada se je v tej zadevi posvetovala s svojima zaveznicama in je rezultata bil ta, **da se bodo v kratkem času pričela oficielna pogajanja med nemško vlado in baltsko antanto.** Litovska vlada bo pomilostila one Nemce v Klajpedi, ki so tam delali za odcepitev Klajpede od litovske države. **Hitler pa ima namen ponuditi tak nenapadalni pakt tudi Češkoslovaški.**

Sveta alijanca proti boljševizmu

Pariz, 11. sept. b. Po zanesljivih informacijah iz Nürnberga se čuje, da bo imel kancler Hitler ob zaključku kongresa narodno-socialistične stranke velik govor, v katerem bo orisal mednarodni položaj in nevarnost boljševizma ter pozval vse narode, da sklenejo sveto zvezo proti boljševizmu.

Italijanski tisk v celoti ponatiskuje govor nemškega propagandnega ministra Göbbelsa, ki ga je imel v Nürnbergu. Italijanski tisk poudarja, da se je s tem govorom pričela križarska vojna proti boljševizmu, ki grozi zapadni evropski civilizaciji.

Komunistična zarota v Italiji

Rim, 11. septembra. »United Press« poroča, da je prišla italijanska vlada na sled komunistični zaroti, ki je imela svoje središče v Rimu. Kolovodje so že aretirali in se nahajajo v znanih zaporih Regina Coeli. Zaprli pa so tudi nekaj delavcev. Zaroto je zasledila znana Ovra. Zaroto je izdal neki mladi židar, ki je bil nedavno zaprt, ker je nosil rdečo kravato. Izdal je tudi glavni stan, ki se nahaja v predmestju San Giovanni, kjer je Ovra našla poleg velike množine letakov tudi popolno listov članov organizacije, kakor tudi velike zneske denarja in drugega agitacijskega materiala. Aretacije pa se vršijo dalje zlasti v Etruriji, kjer je že od nekdaj komunizem zasidran. Italijanska vlada je te vesti demantirala, vendar pa so informacije »United Pressa« točne.

Važna odredba

Rim, 11. sept. b. Izšel je odlok, po katerem **morajo vsi italijanski državljani izročiti državni blagajni vse terjatve v inozemstvu, enako pa tudi vrednostne papirje brez razlike, torej tudi delnice vseh italijanskih podjetij, ki notirajo na inozemskih borzah. S temi papirji bo lahko razpolagala vsak trenutek samo državna blagajna, upniki in lastniki pa bodo izplačani v državni valuti.**

Anglija hoče arabski upor zadušiti s skrajno silo

Upor vodi Moskva

London, 11. sept. Danes so odplule iz Southamptona prve prevozne ladje z angleškimi vojaki proti Palestini. Nadaljnji prevozi bodo sledili v najkrajšem času, tako da bo v teku enega ali dveh tednov v Palestini zbrana armada 17.000 mož ali 23 bataljonov. Novo imenovani vrhovni poveljnik za Palestino, general Dill, ki je bil dozdaj vodja operacijskega oddelka vojnega ministrstva, je odplul v Palestino že v ponedeljek. Britske čete so najmoderneje opremljene, stroške zanje bo pa nosila palestinska mandatska vlada.

Odločnost Anglije, da v Palestini napravi red, se mora med drugim pripisati tudi temu, **da je brezdvomno ugotovljeno, da arabske vstaje ne vodijo več arabski nacionalisti sami, ampak komunistična internacionala po nalogu iz Moskve.** Britska vlada je v torek izdala obširen dokument, v katerem pravi, da angleška vlada ne more arabskih pritožb temeljito proučiti in jim ustreči, kolikor so upravičene, dokler v Palestini vlada anarhija. **Ker so vsi poizkusi, da bi se zlepa upostavil mir in red v deželi, izjalovili, je treba uporabiti vojaško silo. Kakor hitro pa bo mir upostavljen, bo odpotovala v Palestino pravkar imenovana palestinska komisija, ki bo na licu mesta zaslišala obe stranki in skušala ustvariti podlago za pravični sporazum med arabskimi in judovskimi interesi. Palestinskemu mandatu pa se Anglija absolutno ne namerava odreči.**

Medtem pa voditelji vstaje postajajo vedno bolj nepomirljivi. Na sestanku v gorovju pri Nablusu **so sklenili nadaljevati boj proti Angliji z vsemi sredstvi.** Arabci so dobili vodjo v osebi sirskega nacionalista Kavija. Na vseh koncih in krajih se vršijo praske med Arabci in angleškimi četami. **Angleška vlada namerava tudi vse ugledne arabske nacionaliste deportirati.**

Hitlerjev program

Nemški gospodarski načrt za 4 leta

Letos je te dni v Nürnbergu že 4. kongres narodnosocialistične stranke, odkar je prišla na oblast v Nemčiji. V kratkem se zaključuje 4-letna doba, katero si je izprosil g. Hitler ob prihodu na oblast na koncu januarja 1933. V tej dobi je obljubil rešitev številnih gospodarskih in socialnih vprašanj. Sedaj je predsednik države in drž. kancler za kongres stranke v Nürnbergu objavil proglas, v katerem opisuje prvo štiriletno dobo dela narodnega socializma, nato pa razglaša novo štiriletko za delo stranke.

V proglasu navaja predsednik in kancler, da se je število brezposelnih zmanjšalo od 6 milijonov leta 1933 na 1 milijon leso, dohodki nemškega kmetijstva so silno narasli, da je narodni dohodek narastel od 41 na 56 milijard mark, da oživlja promet, da so sanirane nemške državne železnice, da se je začela v največjem obsegu razvijati produkcija avtomobilov, da se grade velike avtomobilske ceste, da se ustvarjajo nove naselbine itd. Končno tudi ugotavlja, da je Nemčija razbila verige, ki jih ji je nadela versajska pogodba, da je uvedena dveletna vojaška dolžnost in da se gradi veliko bojno brodovje.

Nato pa prehaja Hitler na svoj novi program, katerega bi se dalo kratko izraziti z besedami: Nemčija zahteva kolonije in bo v novi štiriletni dobi producirala vse potrebne sirovine za svojo ogromno inod amt.d šumajusjo bískpz eniatx umlh ogromno industrijo doma.

Posebno obširno je Hitler podčrtal pomen kolonij za Nemčijo, saj živi danes v Nemčiji na kvadratni kilometer 136 ljudi, za katere sedanje meje Nemčije ne zadostujejo. Nemško gospodarstvo nujno potrebuje kolonije, čeprav je svojo domačo produkcijo tudi kmetijskih pridelkov izredno dvignila, tako da je izkoriščan vsak košček zemlje, ki pride količkaj v poštev. Namen tega dela Hitlerjevega govora je opozoriti ves svet na to, da Nemčija postavlja svoje zahtete glede kolonij in da svet opozori na razloge, ki so bili za to odločilni. Če Nemčija dobi nazaj svoje kolonije, potem pomeni to po nemškem mnenju vzpostavitev zaupanja med velesilami. Nemčija pa se bo lažje udejstvovala v borbi na svetovnih tržiščih.

Nemčija hoče vse sirovine proizvajati sama!

Oficielna Nemčija izjavlja: V 4 letih mora biti Nemčija neodvisna od inozemstva v vseh onih sirovinah, ki se kakorkoli lahko same proizvajajo z nemško sposobnostjo, nemško kemično in strojno industrijo. Spomniti se je treba samo na lepo se razvijajočo nemško industrijo sintetičnega bencina, umetne svile, gumija itd. Z izvedbo tega programa zaposleno nemško gospodarstvo bo moglo tudi zaposliti vso ono številno delovno silo, ki danes dela za oboroževalne svrhe.

O socialni politiki je dejal Hitler, da je samoprevara, če kdo misli, da se da izvesti brez povečanja proizvodnje. Po njegovem mnenju je neumno zviševati mezde in obenem krajšati delovni čas, kar pomeni omejevati proizvodnjo. Kajti ves dohodek od mezd se razdeli na vso produkcijo, ki se lahko porabi. Zvišanje mezd brez povečanja produkcije bi vodilo do razvrednotenja denarja. Če danes nemško gospodarstvo lahko plača za 16 milijard mark mezd več, je to mogoče le zaradi istočasnega povečanja produkcije.

Nemčija mora izvažati. Kajti ni mogoče misliti na povečanje proizvodnje nemškega kmetijstva v večji meri in zato je potrebno, da se izvede povečanje produkcije na drugih poljih gospodarskega udejstvovanja, kar je ravno pospeševanje izvoza in sploh izgraditev domače produkcije najpotrebnejših sirovin.

Da se ta velika naloga posreči, je potrebno usmeriti v isto smer vse napore nemškega naroda. To pomeni z drugimi besedami: brez socialnega miru se ne da realizirati omenjeni veliki program. Ni delodajalca, ni delojemalca pred najvišjimi interesi naroda, ampak vsi so določeni za delo po volji vsega naroda. Kam bi prišla Nemčija, vzklika Hitler, če bi štrajki in izprtja prevladovali v tako norem obsegu. Kje bi bila danes Nemčija, vzklika, če bi hotel vsak svojo mezdo in dobiček določati po svoji volji.

Na koncu svojega proglasa govori Hitler tudi o boljševizmu, kjer je poudaril pripravljenost Nemčije, da se upre vsakemu posegu od zunaj.

Dunajska vremenska napoved: mirno zgodnje jesensko vreme, solnčno in jasno.

Sanacija srbskih zadrug

Dobe 20 mil. kredita od države

Belgrad, 11. sept. AA. Danes od 10.30 do 12 se je vršila pod predsedstvom finančnega ministra Letice seja finančno-gospodarskega odbora ministrov. Seji so prisostvovali ministri Letica, Svet. Stanković, Vrbanić, Dj. Jankovič, Voja Djordjević in Miha Krek. Na seji so sprejeli tele sklepe: 1, da bo izvoz konoplje prost, odnosno, da se ukine dosedanja omejitev glede dirigiranja izvoza v neklirinške države, 2. da država preko »Prizadac intervenira na tržišču suhih sliv, da se pridelovalcem zagotove kar najboljše cene, 3. sprejet je načrt uredbe o pospeševanju svilarstva, ki proizvajalcem zagotavlja ugodnejše odkupne cene za svilne zapredke, 4. podeli se **državno poroštvo za kredit pri Privil. agrarni banki do 20.000.000 Din za glavno zvezo srbskih poljedelskih zadrug.**

Razdolžitev kmetov

Belgrad, 11. sept. m. V ponedeljek, 14. t. m. se bo zopet sestal odbor ministrov ter bo razpravljal ponovno o uredbi glede razdolžitve kmetov. Uredba bo verjetno objavljena še pred občinskimi volitvami.

Nadzorstvo nad zavarovalnicami

Belgrad, 11. sept. m. V trgovinskem ministrstvu se pripravlja uredba o nadzorstvu nad zavarovalnicami. Čim bo uredba gotova, bo o njej razprava, verjetno v kratkem, na seji gospodarsko-finančnega odbora ministrov.

Občinske volitve na Hrvatskem

Zagreb, 11. sept. b. Na dan 13. septembra so razpisane v Zagrebu volitve v 41 občinah, 4. oktobra pa v nadaljnih 40 občinah.

Polom Dragoljuba Jovanovića

Bela Palanka, 11. sept. m. Dragoljub Jovanović, ki pripada levemu krilu združene opozicije, je nameraval v belopalanškem okraju imeti političen shod. Njegovo namero so pa preprečili kmetje, ki so se v velikem številu zbrali na ta sestanek. Vsi navzočni so, kakor se je kmalu ugotovilo, pripadali JRZ. Dragoljub Jovanović tega v začetku ni vedel in je mislil, da bo imel v tem kraju enkrat zelo uspel shod. Čim pa je začel govoriti, so ga začeli kmetje motiti z medklici, ki so Jovanovića prisilili, da je prenehal govoriti in zapustil vas.

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef grenčice«.

Poljsko-ruska napetost

Moskva, 11. sept. Vojni komisar Vorošilov se je podal na velike vojaške vaje, ki se vršijo okoli Minska. Bil je sprejet z velikimi manifestacijami od strani častnikov in čet ter je imel govor, v katerem je dejal, da ima sovjetska Unija veliko sovražnikov doma in v inozemstvu. »Kar se tiče onih, ki so čez mejo, izjavljam, da smo pripravljeni braniti se do zadnje kaplje krvi.«

Vaje so razodele, da je sovjetska Rusija na poljski meji zgradila veliko mrežo podzemskih trdnjav, kakor jih je zgradila Francija na meji z Nemčijo na tako zvani Maginotovi črti. To se je spoznalo na tem, da sta na dani signal obedve stranki kmalu izginili pod zemljo. Tanki in veliki topovi pa so bili hitro maskirani, tako da jih niti od blizu ni bilo mogoče spoznati.

Turški časnikarji so odšli

Bled, 11. sept.

Kakor je »Slovenec« že poročal, so prišli včeraj na Bled turški časnikarji. Danes dopoldne so se sprehajali ob jezeru in si ogledali Bled. Bili so zelo navdušeni nad lepotami tega kraja. Opoldne so imeli kosilo v hotelu »Toplice«. Popoldne so se turški časnikarji odpeljali z avtomobilom v Bohinj, kjer so si ogledali tudi slap Savico. Iz Bohinja so se kmalu vrnili in ob 6 odpotovali nazaj v Ljubljano.

Ljubljana, 11. sept.

Danes popoldne so se vrnili v Ljubljano turški časnikarji ter so po kratkem odmoru nadaljevali svojo pot v Zagreb in naprej na Sušak. Povprašani po vtisih iz Slovenije so izjavili, da so zelo presenečeni nad lepoto Slovenije, kateri prerokujejo v tujskoprometnem pogledu veliko bodočnost. Zlasti so opazili, kako delaven narod so Slovenci in kako zelo prijazni so v občevanju, kar je dokaz da so zelo demokratičen narod, ki ne pozna velikihi družabnih in socialnih razlik. Ob odhodu so klicali ljubljanskim tovarišem, ki so jih prišli pozdravit in se od njih poslovit, da ljubijo našo deželo in da se je bodo vedno spominjali ter jo čimprej zopet obiskali. Ob 8 so se odpeljali v spremstvu referenta osrednjega Tiskovnega urada g. Lukačeviča in urednika »Samouprave« g. Tokina, ki jih spremljata po vsej poti skozi državo, na naše morje.

kroge.

Ostale vesti

Amsterdam, 11. sept. b. Nizozemska kraljica se namerava radi starosti odpovedati prestolu. Princesa Julijana se je te dni zaročila z nemškim princem in se bodo izvršile vse priprave, da se takoj po poroki izvrši tudi njeno kronanje.

Pariz, 11. sept. AA. (DNB) Iz Madrida poročajo, da je ves toledski Alcazar v plamenih, vendar se je posadki posrečilo rešiti skozi podzemeljske hodnike.

Boston, 11. sept. AA. (Havas) Izletniški parnik »Romance« je trčil 5 milj pred Bostonom v tovorno ladjo »Newyork«. »Romance« se je koj po udaru potopil. Na parniku je bilo 150 potnikov in 50 mož posadke. Na kraj nesreče so takoj poslali več pomožnih parnikov, ni pa znano, ali so koga rešili.

Osebne vesti

Belgrad, 11. sept. m. Napredoval je carinski inspektor in bivši upravnik carinarnice v Dravogradu Milan Manojlović v 6. pol. skupino.

Zagreb, 11. sept. b. Stavka mestnega delavstva je končana in so delavci včeraj odšli na delo, da očistijo mesto, katerega ulice so bile že podobne pravemu smetišču. Pogajanja z gradbenim delavstvom pa se še nadaljujejo.

Ako zmagajo beli...

Ženevski dnevnik »Journal de Geneve« prinaša uvodnik pod tem naslovom, ki ga radi zanimivosti podajamo v celoti:

Nedavno smo pisali, da bi rdeča zmaga izzvala enega najbolj nevarnih konfliktov v Španiji in v svojih posledicah tudi v vsej zapadni Evropi. In zmaga belih? Kakšne bi bile posledice? Ali jih je mogoče predvideti?

Ako se nam popolna zmaga rdečih danes zdi docela izključena, je tudi popolni uspeh belih dvomljiv, ali v vsakem slučaju še zelo daleč. Velik poraz vladnih čet pri Irunu je povzročil neko gotovo utrujenost v obeh taborih. Vendar pa se more o možnosti zmage belih po zadnjih dogodkih verjetneje govoriti.

Tisti dan, ko bi generala Franco in Molla prišla na oblast Španije, bi pri zasledovanju svojega vladnega programa naletela na trojno opozicijo, ki bi mogla zvodeniti vse njenu napore, ako se jima ne bi posrečilo, da jo pravočasno moralno razorožita. Ta opozicija bo sestavljena iz levičarskih strank, iz Baskov in pa iz Kataloncev.

Sovraštvo rdečih, ki bi bili oropani oblasti, bi brez vsakega dvoma bilo strašno. Po grozotah državljanske vojne bo premagana fronta, pa naj že bo katerakoli, čakala v senci, da pride ugodna ura maščevanja. Toda v vseh strankah je tako, da je poleg prvih in skrajnih bojnih vrst tudi velikanska množica ljudstva, ki se preliva sem in tja in ki nima stoodstotnega stranskarskega prepričanja. V Španiji je brez dvoma večina prebivalstva, ki odklanja nezaslišane grozote rdečih skrajnežev in bi bila voljna, da se priključi novemu režimu, ako ne bo ponovil napak in neumnosti, ki jih je delal nekdanji monarhistični režim v Španiji. **Prva točka desničarske vlade bi na vsak način morala biti velika verska in duhovna strpljivost.**

Brez dvoma bi to bil avtoritaren režim. Toda avtoritaren režim ni treba, da nima smisla za upravičene težnje naroda, da zanemarja pereče socialne probleme, da je surov in da zatira svobodo duha. Gotovo ni pričakovati v bližnji bodočnosti popolnega pomirjenja duhov. Toda v slučaju, da beli pridejo na oblast, bo trajanje njihove vlade odvisno bistveno od tega, če bodo znali pokazati zadostno mero politične strpljivosti. Kajti, razven naravne levičarske opozicije bodo morali računati še z dvema drugima činiteljema. To so avtonomistične težnje Kataloncev, Baskov in Galicijajanov.

Kar tiče Galicijanov, bo zelo lahko rešiti njihovo politično vprašanje. Zelo dobro in pobožno ljudstvo skrajne zapadne Španije, se je od vsega početka, zvesto svojim tradicijam, pridružilo uporniškemu gibanju. Beli voditelji so v tem narodu našli nadvse dragoceno oporo in so ves čas s polnim zaup. nanj računali. Radi tega tudi ne bo pomislekov, da se ne bi ustregli njihovim zahtevam, ki so prav za prav skromne: Galicijani hočejo živeti le v miru po svoji veri in po svojih navadah, kakor že stoletja na svoji zemlji, ne da bi se Madrid vtikal s svojimi svobodomislnimi reformami v njihovo tradicionelno življenje.

Težje bo rešiti vprašanje Baskov, katerih ozemlje so, z izjemo San Sebastiana, beli popolnoma zasedli. Odpor Baskov proti belim je ves čas bil strahotno žilav. Napaka, ki so jo napravili, da so se pridružili rdečim, nas ne sme ovirati, da ne bi priznali, da so se borili ves čas kot junaki. Do smrti so branili svojo zemljo. Bili so premagani. Vendar pa se njihovo zadržanje bistveno loči od rdečih marksistov, ki so bili njihovi zavezniki. Baski so branili svojo zemljo, niso pa hoteli, da bi bila uničena. Samovoljen požig Iruna po anarhistih jim je odprl oči. Posrečilo se jim je, da so enake usode oteli Fontarabijo, ki je čudovit umetniški biser in zdi se, da se jim bo posrečilo rešiti tudi svojo prestolico San Sebastian pred uničenjem.

Baske bo za nov desničarski režim mogoče pridobiti samo z enim sredstvom: **da se jim da široka federacija.** Katalonsko vprašanje bo prišlo šele pozneje na vrsto. Katalonija je zaenkrat še popolnoma v oblasti rdečih. In tudi če bi zavzetje Iruna in San Sebastiana sledil padec Madrida, more še zmeraj Barcelona ostati središče odpora. Toda četudi bi se belim posrečilo, da si s silo podvržejo Katalonijo, bo vendar treba prej ali slej tudi katalonsko vprašanje politično reševati. In tudi tukaj novi politični gospodarji ne bodo mogli ubrati druge poti, ako hočejo, da bodo dobro vozili, in ta je: **Kataloncem je treba dati avtonomijo!**

Zakaj so se bivši desničarski režimi tako nenadno zrušili pod udarci revolucionarne levice? Ker so napravili dvojno napako: bili so nestrpni in centralistični. **Nov konservativen režim se v Španiji ne bo mogel drugače držati, kakor da se pokaže strpljivega in federalističnega.**

Federalizem je naravni zapopadek pametnega konservatizma. Centralizacija pa je nujna posledica jakobinskega režima. Saj vendar ni slučajno, da je francoska revolucija ob koncu 18. stoletja zatrla stare province z vsemi njihovimi starimi navadami in običaji, s staro vero in govorico in jih nadomestila z departementi, ki ničesar ne pomenijo, ampak le omogočajo središču, to je Parizu, da vlada po mili volji nad celo državo, kakor hoče. Levičarji so bili v Španiji mnogo bolj spretni, ker so v istem času, ko so monarhisti in desničarji nategovali togi centralizem, stopili pred narod s federativno mislijo. **Zato so za sebe dobili ljudstvo in v sedanji revoluciji oporo baskiških in katalonskih nacionalistov. Ako hočejo beli v resnici odnesti trajno zmago, potem je treba, da jih izmodre napake prejšnjih let.**

Ni treba, da gre federalizem tako daleč, da izgine nacinalna misel. Vojaška bramba in zunanja politika mora biti v rokah centralne vlade. Toda vse drugo, kar se tiče intimnega življenja poedinca, kar se nanaša na vero, na kulturo, literaturo, vzgojo, znanstvo, umetnost, folkloro: vse to je treba, da je izključno v rokah krajevnih oblasti. Kjer razni narodi in jeziki z raznimi običaji tvorijo skupaj eno državno ljudstvo, ni mogoče trajnosti države zagotoviti drugače, kakor z enotnostjo v raznolikosti.«

Nevarno enačevanje

Nemčija zbira protiboljševiški blok. Združiti hoče vse države, ki naj bi stopile na prste že preveč predrznemu boljševizmu in njegovemu rovarjenju po Evropi, pa naj se ta drži smernic Ljenina ali Stalina. V to skupino naj bi stopile vse države, ki hočejo pereča vprašanja reševati brez komunizma in njegovih čudnih naukov. Kakšen bo odziv tega klica po Evropi, nas tu ne zanima, zanima nas pa, da je bivši jugoslovanski poslanik v Berlinu, g. Živojin Balugdžič, ta blok, ki pa še niti »blokiran« ni, že vnaprej imenoval »protidemokratičen blok« in s tem izenačil boljševizem z demokracijo in vse protiboljševistične ljudi kot protidemokratične in obenem hotel namigniti, da mora vsak, ki je za demokracijo, držati z boljševizmom.

Malo čudna je ta logika, pa je le — logika. Pred nekaj dnevi je namreč g. Balugdžič, ki se v dobi svoje največje delavnosti ni obnašal kot bogve kako dosleden oboževalec in izvrševalec demokratičnih idej, v nekem belgrajskem dnevniku objavil uvodnik z naslovom: »Motnje nemško-francoskega sporazuma« in z debelim podnaslovom »Nemški listi zahtevajo ustanovitev protidemokratičnega bloka«. Iz vseh njegovih izvajanj sledi, da pisec in list popolnoma enačita boljševizem in demokracijo in da vsak nastop proti boljševizmu označujeta kot protidemokratičen, ali z bolj sodobno besedo: fašističen; iz nemških listov, ki jih g. Balugdžič tudi navaja, pa sledi, da ta nemški načrt ni naperjen proti zares demokratičnim državam (Angliji, severnim državam), ampak proti boljševizmu in njegovi razdiralnosti in morda tudi proti državam, ki so začele z njim ljubimkovati in bi rade videle, da bi jih posnemale še druge evropske države. Ali dela to Nemčija iz idealizma in gorečnosti za evropsko kulturo ali pa iz zunanje političnih nagibov in skrbi za veliko Nemčijo, na tem mestu ni važno, važno je le to, da g. Balugdžič protiboljševističnemu bloku pravi »protidemokratičen«. Omenja tudi glavnega tajnika francoske komunistične stranke in člana izvršilnega odbora komunistične internacionale v Moskvi in znanega komunističnega ideologa in govornika na zborovanjih III. internacionale, Thoreza, katerega meni nič tebi nič imenuje »voditelja skrajnih demokratičnih struj«. Sovjetsko vlado smatra za »narodno demokratsko« vlado, za katero je večina ljudstva (menda zato, ker protikomunist v Rusiji sploh volivne pravice nima), nemška vlada n. pr. pa mu je protinarodna (za kar bi bilo treba šele dokaza).

Tako mešanje pojmov sicer ni nič več novega, zlasti dogodki v Španiji so dali nekaterim težko pričakovano priliko, da so vse, kar je političnо dobrega, izenačili z boljševizmom in komunizmom, kljub temu, da iz nobenega političnega in kulturnega nazora še ni prišlo toliko gorja kakor iz komunizma. Nekateri uvodničarji in listi — tudi slovenski — bi na vsak način radi vsako jasno ločitev zameglili. Tako vztrajno enačijo pojme »ljudski« in »boljševističen«, »demokratski« in »komunističen«, na drugi strani pa »protiboljševističen« in »protidemokratičen«, »protikomunističen« in »fašističen«. **Nevarna igra je to,** ako kdo skuša množice preslepiti, da je demokracija prav za prav isto kakor boljševizem, ker ako bi bilo toliko ljudi za boljševizem, kakor jih je za demokracijo, bi do dejanskega boljševizma ne bilo več daleč. In ali bi mogel imeti boljševizem kje kaj lepše in bolj osrečujoče sadove, kakor pa jih ima v svoji rojstni deželi, v Rusiji? Čas sam dokazuje hoteno ali nehoteno zmoto takih zapeljanih zapeljivcev, ko leto za letom odkriva grozote boljševizma, ki so enake ali pa še presegajo fašistično strahovladstvo.

Inserirajte v „Slovencu“!

JNS v objemu s komunizmom

Belgrad, 11. sept. m. Današnja »Samouprava« prinaša pod naslovom »Strankini programi in politična morala« tole:

»Vsaka resna politična stranka ima svoj program. S tem svojim programom gre med ljudstvo, da ga zanj pridobi. Naravno je, da vsaka stranka želi priti na oblast, da svoj program privede v življenje. Toda, kadar se kaka stranka ne drži svojega programa, tedaj ni resna stranka in porablja svoj program le kot sredstvo za vabo. Pri borbi za občinske volitve smo opazili, da se ne združujejo samo stranke, ki so programatične v državnem, političnem in socialnem pogledu, ampak da se združujejo v borbi proti naši stranki s programi, ki so si med seboj diametralno nasprotni v najvažnejših vprašanjih. Tako smo na primer videli, da je Miša Trifunovič za to, da se izvenparlamentarna opozicija združuje proti JRZ celo z marksisti. Za občinske volitve v Sloveniji so opozicionalne stranke, ki so sicer slabe, pristopile tudi k Trifunovičevi ideji. Še več. Tam so se združile za skupne kandidatne liste v najožje sodelovanje vse opozicionalne stranke, ki se bore »za demokracijo«, bivša JNS, pristaši bivših diktatorjev, »borci za svobodo in demokracijo«, pa tudi zastopniki boljševizma, protisocialistične revolucije, to so JNS, pristaši HSH (Mačkovci), komunisti, socialisti, pa tudi maloštevilni predstavniki vseh ostalih strank. Vprašamo se, kakšna morala je to! Kakšno stališče v političnem življenju lahko zavzemajo stranke, ki ne jemljejo resno svojega lastnega programa, ki združeno mislijo izvesti ta strankin program v življenje in mislijo samo na to, kako bi prišle do oblasti. **Tako sodelovanje teh obupnih strank, se ni opazilo samo v tem ali onem kraju, pač pa povsod v Sloveniji, kjerkoli so bile v zadnjem času občinske volitve. Zaključujemo, da niso samo slučajno glasovali pristaši te ali one stranke za isto kandidatno listo, ampak da obstoji sporazum in da so pristaši posameznih strank dobili za to navodila. Tako se je na primer zgodilo, da so po končanih volitvah v Žužemberku, kjer je zmagala JRZ, padali vzkliki: »Mi hočemo špansko revolucijo! Živela Moskva!« V tej družbi je bilo tudi nekaj sokolov, pristašev JNS.«**

Okraden voditelj

Svetislav Hodjera, predsednik Jugosl. narodne stranke, ali »vodja« tako imenovanih »borbaševc«, še ne deluje tako dolgo za »narodov blagor«, pa mu je žrtvoval že veliko, te dni celo zlato uro, vredno do 30.000 din (voditelji nimajo ur iz pločevine). Bilo je pa tako: Hodjera je prišel v Svilajnac, kjer je imel napovedano zborovanje. Po srečno prestanem zborovanju je odšel v hotel »Resavac« da bi se malo okrepčal in odpočil. Ker pa si je po poti obleko precej zaprašil, je tu klobuk, suknjo in telovnik odložil in jih izročil svojim pristašem, ki so ga oblegali in komaj čakali, kdaj se bo ponudila prilika, da mu postrežejo, da bi jo očistili. Ko pa je po odmoru zopet segel po obleki, ki je bila res lepo očiščena, je opazil, da je izginila zlata ura — nekdo si je sam zaračunal napitnino in si jo tudi sam izplačal. Hodjera je takoj osumil nekega delavca iz Svilajnca, Milisava Bogičevića, pri katerem so takoj napravili preiskavo toda o zlati uri ni bilo nobenega sledu.

*

Belgrad, 11. sept. Včeraj je prispela v Belgrad holandska trgovinska delegacija, kateri načeluje generalni ravnatelj Holandskega klirinškega instituta v Haagu dr. Bruins.

Pariz, 11. sept. AA. (Havas) Ruski letalec Vladimir Kolinasci je včeraj dosegel nov svetovni rekord. Dvignil se je v višino 11.293 metrov z bremenom 2000 kg.

Kralj Peter II. v Ljubljani

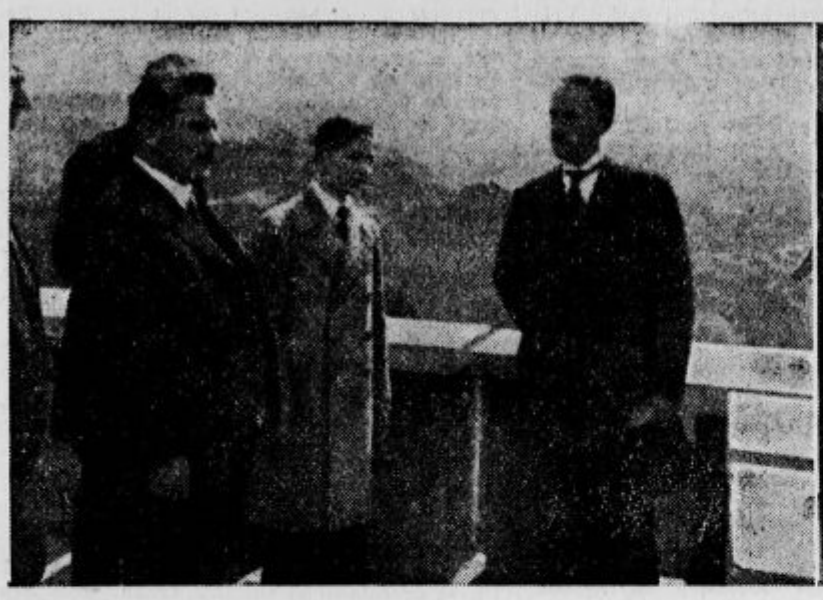

Slika na levi: Kralj Peter II. v družbi bana g. dr. Natlačena in župana dr. Adlešiča na grajskem stolpu. — Slika na desni: G. kanonik dr. Kimovec razlaga znamenitosti ljubljanske stolnice.

Ljubljana, 11. septembra.

Davi se je ob pol desetih pripeljal v Ljubljano kralj Peter II. v spremstvu svojega adjutanta polkovnika g. Tonči Kokalja in svojega učitelja.

V hramu slovenske likovne umetnosti

Najprej je obiskal Narodno galerijo v Narodnem domu. Visokega gosta je ob glavnem vhodu sprejel in pozdravil g. ban dr. Marko Natlačen, ki je nato predstavil kralju predsednika Narodne galerije dr. Windischerja, opolnomočenega ministra in tajnika Narodne galerije dr. Cankarja in upravnika Zormana. Na stopnjišču galerije je pozdravil mladega kralja v imenu naše najvišje kulturne ustanove predsednik dr. Windischer, ki je naglasil naslednje:

Vaše Veličanstvo! Ko danes odlikujete s svojim prvim obiskom Narodno galerijo, sem srečen in radosten, da smem v tem domu slovenske likovne umetnosti v srčni udanosti iskreno pozdravljati našega srčno ljubljenega kralja. Vaše Veličanstvo! Današnji dan je za Narodno galerijo in za vso slovensko likovno umetnost prominenten praznik in zgodovinski dogodek. S ponosom in s hvaležnostjo se bomo Slovenci spominjali prvega obiska Vašega Veličanstva Narodni galeriji, saj vidimo v njem najvišje priznanje in najvišjo vzpodbudo slovenski likovni umetnosti in njenemu delu. Srčno dobrodošlo Vaše Veličanstvo v Narodni galeriji!

Kralj je nato s svojim spremstvom zavil v razstave prostore, kjer mu je dr. Cankar sproti tolmačil najvažnejše umetnine. Kralj se je zlasti zanimal za naše domače umetnike in njihova dela. Posebno pozornost je vzbujal lepi krilni oltar, ki ga je visokemu gostu razlagal dr. Cankar. Mladi kralj si je nato živahno ogledoval sliko kralja Matjaža, katero je sam pred časom poklonil slovenski Narodni galeriji. Obšel je vse razstavne prostore ter tako tudi zvedel, kako slabo se je včasih godilo našim slovenskim umetnikom, ki so bili zaradi varčevanja prisiljeni slikati s cenenimi barvami, ki s časom oblede, kar se je lahko prepričal na razstavljenih slikah. — Skozi okno je mladi kralj zagledal živahno vrvenje dijaškega semnja. Raztolmačili so mu tudi to ljubljansko posebnost.

Po ogledu se je dr. Windischer zahvalil visokemu gostu za priznanje, ki ga je s svojim obiskom dal slovenski umetnostni galeriji naš vladar. Iz Narodnega doma je mladi kralj v spremstvu g. bana odšel peš proti Narodnemu muzeju. Na Aleksandrovi in Bleiweisovi cesti se je ta čas že nabrala velika množica ljudstva, ki je napravila špalir od galerije do muzeja ter ves čas navdušeno klicala kralju, ki je prisrčno odzdravljal.

Ogledovanje slovenskega muzeja

Po obisku v Narodni galeriji se je kralj Peter oglasil v spremstvu g. bana dr. Natlačena v Narodnem muzeju. V imenu zavoda ga je ob prihodu pozdravil ravnatelj dr. Jos. Mal, poudarjajoč, da je ljubljanski muzej poleg splitskega Arheološkega muzeja najstarejša muzealna ustanova naše kraljevine. V prizemlju si je kralj ogledal lapidarij rimske Emone ter razstavo reprodukcijskih umetnosti, kjer se je še posebej zanimal za nastanek klišeja in bistvo litografije in lesoreza. V avli, ki je zaradi pomanjkanja prostora spremenjena v razstavni prostor, si je kralj ogledal tam razstavljeni mobiliar iz skoro vseh stilnih period in se še posebej zanimal za sijajni rokokojski nastenski pozlačen leseni svečnik. Tudi v 1. nadstropju so ga v novo razstavljeni »Grebenčevi« zbirki zanimala zlati svetila in kresila, v etnografskem oddelku pa poslikane panjeve končnice, stope, leseni kmečki koledar ter sploh vsa notranja oprema naše alpske hiše. Pri zbirki orožja se je razen pri viteških oklepih pomudil še posebej pri srednjeveški lunti, ki je morala biti pri streljanju naslonjena na vilice, zanimala ga je tudi kamenita krogla, s kakršnimi so s posebnimi metalnimi stroji bombardirali utrdbe.

V arheološkem oddelku je dr. Mal opozarjal na staroslovenska grobišča, posebej še na take najdbe na Bledu in v Bohinju, na rimskega Emončana, na prazgodovinski oklep ter na znamenito situlo z Vač, pri prebivalcih stavb na koleh pa se je kralj zanimal tudi za predhistorični čoln, ki so ga pred leti izkopali na Barju.

V prirodopisnem oddelku je dr. Fr. Kos razkazal nekatere eksponate mlademu vladarju, ki se je posebej zanimal za kolekcijo rib, plazilcev, za našo domačo favno in za biološke skupine gamzov, divjega petelina, krta in ptičja gnezdila. Dr. Kos je pokazal tudi funkcioniranje prazgodovinske pasti za bobre ter opozoril kralja poleg rudnin in postojnskih kapnikov na kamnito mizo iz podpeškega marmorja z školjkastimi okameninami, ki so visokega obiskovalca silno zanimale. Prav tako je razen zbirke raznih vrst marmorja z zanimanjem opazoval relief Triglavskega pogorja in pa razlago slike Pernatove (Pernhartove) triglavske panorame, ker je kralj te kraje kot turist že sam prehodil.

Ob slovesu je ravnatelj dr. Mal visokega obiskovalca naprosil, da se je vpisal v častno posetno knjigo. Za njegovo osebno biblioteko mu je obenem izročil oba Vodnika po Narodnem muzeju (za kulturnozgodovinski in za prirodopisni del), ki ju je kralj z očividnim veseljem sprejel. Po enournem pregledu se je kralj s spremstvom poslovil; pred muzejem se je medtem zbrala velika množica Ljubljančanov, ki so ob odhodu vladarja živahno pozdravljali.

Ker se je kralj že v muzeju posebno zanimal za spomenike rimske Emone, je gospod ban med potjo na Grad kralju razkazal še rimski zid na Mirju, ki ga prav sedaj za srednjo tehnično šolo popravljajo.

Razgled z ljubljanskega grada

Okrog 11 se je kralj s svojim avtomobilom pripeljal na Grad. Že v poznih dopoldanskih urah se je med grajskimi prebivalci razširila vest, da se kralj mudi v Ljubljani in da utegne priti tudi na Grad. V veselem pričakovanju se je okrog grajskega poslopja kmalu začela zbirati velika množica ljudi, zlasti otrok, ki so se bogato založili s cvetjem in so nestrpno gledali po drevoredu, ali se bo pripeljal mladi kralj, ki ga otroci v svojem jeziku imenujejo »naš Peterček«. Ko je kralj Peter stopil iz avtomobila, se je vsula nanj iz otroških rok ploha cvetja. G. ban dr. Natlačen, ki je spremljal kralja, je predstavil ljubljanskega župana gospoda dr. Adlešiča, načelnika kulturnega oddelka gosp. dr. Moleta in predsednika prosvetnega odseka nadzornika g. Westra.

Gosp. župan dr. Adlešič je mladega kralja s toplimi besedami pozdravil in ga povabil, naj si ogleda starinsko in stavbarsko znamenitost Ljubljane, starodavni ljubljanski Grad. Pred vhodom v Grad se je medtem že nabralo toliko ljudi, da je visoki gost skozi živahen špalir prestopil prag grajskih vrat in s svojim spremstvom obšel obširno dvorišče in šel najprej pogledat grajsko kapelo sv. Jurija. Zastopniki mesta z županom dr. Adlešičem na čelu in g. ban so mu razkazovali vse znamenitosti kapele, ki je prav snažna in zelo okusno okrašena. Mladi kralj je z vidnim zadovoljstvom sledil razlagi o zgodovinskem postanku kapele, zlasti ga je zanimal starinski oltar in kor.

Nato se je kralj Peter po strmih stopnicah, ki so na nekaterih ovinkih precej temne, povzpel na grajski stolp. Zaradi oblačnega vremena v daljavo sicer ni bilo bogve kakšnega razgleda, razločno pa se je videla vsa pokrajina do južnega konca Barja in do podznožja Kamniških planin. Posebno lepo se je videla vsa Ljubljana, katere lego in zgodovinski nastanek je razlagal g. nadzornik Wester. Kralj je z živahnim zanimanjem sledil toku Ljubljanice in z očmi spremljal dolge vrste hiš, ki se v loku vlečejo ob obeh bregovih do Dev. Mar. v Polju, kjer ustavlja pogled zasavsko gričevje. Zanimal se je za vso razdelitev Ljubljane, kje stoji ta cerkev, kje ona, kaj pomeni ta velika stavba, kaj ona. Pa tudi drugo njegovo spremstvo, zlasti njegov adjutant polkovnik gosp. Tonči Kokalj in njegov učitelj za angleščino in glasbo g. Cecil Parrott, je uživalo, sicer ne najrazkošnejši, pa vendar zelo jasen razgled z Gradu. Ob povratku s stolpa se je kralj podpisal v čuvajnici v spominsko knjigo, v katero se je pred 11. leti vpisal tudi njegov oče, blagopokojni kralj Aleksander I. Spremstvo mu je pokazalo ta podpis na prvi strani knjige, v katero se je nekaj strani dalje sedaj vpisal tudi njegov sin, tretji kralj Jugoslavije.

Mimo zgodovinskih zidov na zahodni strani se je kralj vrnil proti drevoredu. Spotoma si je z zanimanjem ogledoval mogočni stolp, debele zidove z globokimi okni in strelne line v obzidju. Ob povratku v drevored ga je množica, v kateri se je zlasti veselo odražala dekliška šola iz Lichtenthurna, ki je prav ta čas na svojem sprehodu v spremstvu čč. sester prišla na Grad, znova živahno pozdravljala, kralj pa ji je s smehljajočim se obrazom in mahajočo roko odzdravljal. Nato se je odpeljal skozi grajske nasade, Streliško ulico in Poljansko cesto v stolnico.

Obisk v stolnici

Medtem se je po mestu že raznesla govorica, da je kralj v Ljubljani, da je bil v muzeju, da je sedaj na Gradu in da si bo najbrž ogledal tudi stolnico. Ko se je kralj pripeljal pred stolnico, je bila tam že zbrana velika množica ljudi, ki so med spremstvom kmalu spoznali mladega kralja in ga veselo pozdravljali. Kralj je takoj stopil v stolnico, ki je bila vsa slavnostno razsvetljena. V stolnici ga je z izbranimi besedami pozdravil stolni prošt in generalni vikar g. Ignacij Nadrah. Naslovil je nanj prisrčne besede, iz katerih je dihala iskrena vdanost, zdrava slovenska domačnost in neprikrit ponos, da stolna cerkev sprejema že drugega jugoslovanskega kralja. Dejal je med drugim: **»Pred 17. leti smo v tej cerkvi z vsem spoštovanjem in vdanostjo pozdravljali in sprejemali vašega velikega očeta Aleksandra I. Danes pa s prav isto vdanostjo in ljubeznijo pozdravljamo vaše kraljevsko veličanstvo. Bodi blagoslovljen vaš prihod!«**

Nato je g. ban predstavil kralju stolni kapitelj: g. dekana dr. Kimovca, msgr. Premrla, dr. Klinarja, dr. Opeko, dr. Šiško, dr. Šušnika, Stroja, Volca, dr. Zupana in dr. Žerjava. Kralj je vsakemu posebej prijazno podal roko in vsakega lepo pozdravil. Stolni dekan g. dr. Kimovec mu je z le njemu lastno živahnostjo in nazornostjo razkazal stolnico, njene slikarije in kiparske dragocenosti. Kralj je zlasti z zanimanjem poslušal zgodbo o tesarskem mojstru Medvedu iz Šmartnega pri Kranju, ki se je pred učenimi inženjerji in kanoniki bahal, kako z lahkoto in kako trdno bo zgradil kupolo, da se bo cela poveznila na tla, če se kdaj stolnica podere, in o slikarju Quaglio-u, ki je vso stolnico poslikal, pa ni prenesel dolenjskega cvička in je kljub prigovarjanju kanonikov pobegnil nazaj v Italijo, katere sladko vino mu je bilo bolj všeč. Kralja je vse to pripovedovanje živo zanimalo in si je vse podrobnosti, zlasti mogočno kupolo in dragocene freske podrobneje ogledal. V zakristiji so mu pokazali nekaj dragocenih starinskih kelihov in nekaj modernih, ki so po svoji obliki in snovi velika vrednost stolnice. Kralj si je ogledal tudi umetniško izdelani mašni plašč v slovenskih narodnih barvah, ki so ga po načrtih Helene Vurnikove natkale šolske sestre v Mariboru.

Po tem ogledu je kralj odšel na kor, kamor so ga izvabile velikanske in mojstrske orgle, ki si jih je prejšnji dan ogledal tudi njegov brat kraljevič Tomislav. Naša dva glasbena mojstra stolni dekan dr. Kimovec in msgr. Premrl. sta mu razkazala vso zapleteno zgradbo orgel in dovršeno delovanje neštetih tipk, registrov in pedalov. Kralj je z občudovanjem ogledoval velike piščali in prisluškoval mogočnim zvokom, ki so v vseh mogočih barvah in moči doneli iz njih. Dr. Kimovec je odprl zadnjo stran najvažnejšega dela orgel, kjer je kralj videl vso zapletenost in tehnično popolnost orgelskega mehanizma. Zlasti pa je z zanimanjem in veseljem opazoval mojstra Premrla, kako spretno je ubiral gosto posejane tipke in lovil z nogami mogočne pedale, orgle pa so pele in hvalile pred jugoslovanskim kraljem svojega mojstra Milavca, ki jih je pred desetletji postavil na baročni kor, in ravnatelja stolnega kora msgr. Premrla, ki jih obvlada, kakor malokdo. Kralj se je g. dekanu dr. Kimovcu in g. Premrlu prijazno zahvalil za njihovo prijaznost, g. Premrl pa mu je ob slovesu podaril dva zvezka svojih skladb in dve sliki stolniških orgel. Kralj je z veseljem sprejel poklonjena zvezka. Stolni prošt se je nato kralju v imenu stolnega kapitlja zahvalil za obisk, kralj pa je zopet vsem prijazno podal roko in se poslovil.

Ko je stopil iz stolnice, ga je množica, ki se je zbirala v čedalje večjih gručah, zopet iskreno pozdravljala. Med veselimi vzkliki in mahanjem z robci se je kralj odpeljal proti Bledu.

Na gradu mala deklica kralju Petru II. izroča šopek cvetja.

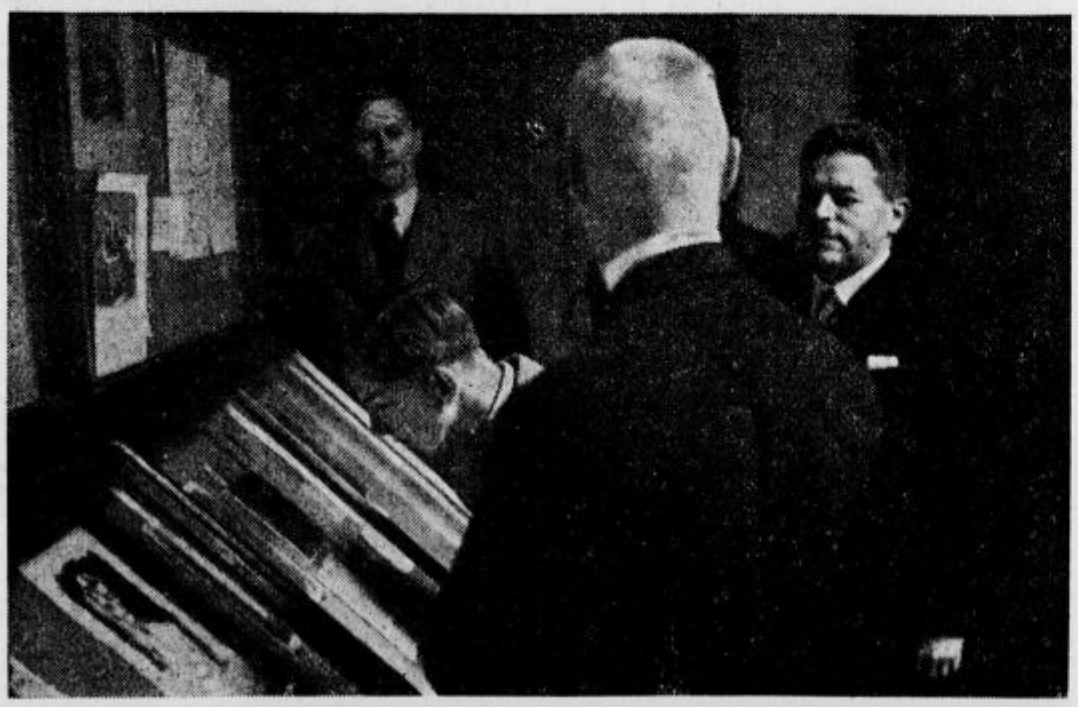

V navzočnosti g. bana in dr. Mala si kralj Peter II. v muzeju ogleduje razstavlj. produkcijo klišejev.

ERASMIK
TOALETNA MILA IN PREPARATI
Vaše zobe boste obvarovali z ERASMIK MILOM IN PASTO ZA ZOBE
Za ugodno britje uporabljajte ERASMIK MILO ZA BRITJE

Župan dr. Adlešič na gradu pozdravlja mladega kralja.

Kralj Peter II. prihaja iz stolnice in odzdravlja ljudem.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 12. septembra: Ime Marijino, Macedonij, šk.; Val.

Novi grobovi

† **Ana Pfajfar.** Selca, 10. septembra. V četrtek, 10. t. m., je ob 2 popoldne umrla Pfajfar Ana roj. Pogačnik, daleč naokrog znana Petrovcova mati. Dočakala je visoko starost 85 let. Vdano je prenašala bolezen, ki jo je zadnji dve leti priklepala na bolniško posteljo. Mati g. župnika Franceta Pfajfarja se je odlikovala po zglednem krščanskem življenju in gorečnosti za cerkev. Pogreb bo v soboto dopoldne. Naj v miru počiva!

† **Avguštin Šabec.** V Senju je umrl po kratki bolezni g. Avguštin Šabec, učitelj v pokoju. Služboval je na Humu pri Ormožu, dolgo let v Idriji in v Malem Domu v Gorici. Po vojni v Stopercah, Dramljah. Kot upokojenec je bil več let organist v Limbušu. Letošnjo pomlad pa se je zaradi nastopajoče bolehnosti preselil k hčerki v Senj, Hrv. Primorje. Od dijaških let je bil vedno vnet cerkveni pevec in upamo, da ga je sv. Cecilija že uvrstila v nebeški zbor, kakor se je sam vedno rad pošalil. Bog daj njegovi duši večni mir in pokoj. Znancem in sorodnikom se priporoča v molitev.

† **Nadučitelj Andoljšek.** V petek smo pokopali pri Sv. Križu v Ljubljani pokojnega šolskega upravitelja Bernarda Andoljška, ki je umrl po daljšem bolehanju. Pokojnik je bil izvrsten šolnik. Litijska občina ga je leta 1926, ko je odšel v pokoj, imenovala za svojega častnega občana. Rodil se je pred 70 leti v Jurjevcih pri Ribnici, učiteljeval pa je na Dragi pri Kočevju, v Trebnjem, na Mirni ter končno 25 let v Litiji, kjer je v četrt stoletju vzgojil celo generacijo Litijanov in je tudi nova litijska šola njegova zasluga. Zapušča vdovo, sina poročnika fregate Vladota, ing. Mirkota, hčerko Vido v Kranju ter Vlasto v Trbovljah. Naj v miru počiva! Žalujočim naše sožalje!

† **Frančiška Bizjak.** Umrla je v petek zjutraj Frančiška Bizjak roj. Dovjak, žena posestnika na Draževniku. Pogreb bo v nedeljo popoldne ob 3 na Dobrovi.

Osebne vesti

= **Danes se poročita** v cerkvi sv. Petra g. Ivan Polak, konceptni pripravnik pri upravi policije v Ljubljani in gdč. dr. Zora Tominšek. Poročal ju bo nekdanji nevestin katehet g. Janko Cegnar, dekan iz Moravč. Mlademu paru želimo mnogo sreče in božjega blagoslova!

= **Poročil se je v Zagorju** gosp. Rudolf Arko, prometni uradnik iz Vevč, z gospodično Tinco Moder iz ugledne katoliške družine v Zagorju. — Mlademu paru iskreno čestitamo!

= **Duhovniške spremembe v lavantinski škofiji.** Za upravitelja dekanije Dravograd je imenovan g. Anton Vogrinec, župnik v Libeličah. — Umeščen je bil g. Vincenc Pivec, provizor v Št. Janžu pri Dravogradu, kot župnik istotam. — Odrekel se je župniji Sv. Petra na Kronski gori g. župnik Ivan Mak. — Postavljeni so gg.: Ivan Černoga, kaplan v Dravogradu, za provizorja istotam; Adolf Adamič, provizor pri Sv. Joštu na Kozjaku, za provizorja v Št. Janžu na Vinski gori; Anton Babič, kaplan v Marenbergu, za provizorja pri Sv. Lenartu nad Laškim; Karol Lesjak, kaplan v Sevnici, za provizorja pr Sv. Joštu na Kozjaku; Ivan Mak za provizorja v Breznem ob Dravi; Anton Medved, upokojeni župnik, za provizorja pri Sv. Petru na Kronski gori, in Jakob Safošnik, kaplan v Cankovi, za provizorja istotam. — Nastavljeni so bili za kaplane gg. novomašniki: Ludovik Duh v Marenbergu, Alojzij Fajdiga v Črni, Alojz Gabor pri Sv. Andražu v Slov. goricah z delokrogom pri Sv. Marjeti niže Ptuja, Karol Jeler v Šoštanju, Anton Kovačič pri Sv. Rupertu nad Laškim, Friderik Ornik v Makolah, Martin Petančič v Dolu pri Hrastniku, Ferdinand Potokar pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, Franc Tominšek na Teharju in Franc Gomboc pri Sv. Jakobu v Slov. goricah z delokrogom duhovnika-pomočnika v Vel. Dolencih; Franc Šuštar, duhovnik ljubljanske škofije, v Žetalah. — Prestavljeni so bili gg. kaplani: dr. Maks Držečnik iz Celja v Svetinje z delokrogom v Mariboru, Jožef Klemenc iz Makol k Sv. Barbari v Halozah, Valentin Kordež od Sv. Lenarta v Slov. goricah v Sevnico, Jožef Lampret iz Žetal v Remšnik z delokrogom v Ribnici na Pohorju, Martin Lupše iz Škal v Celje, Ivan Rojht iz Črne na Muto, Franc Šmon iz Ribnice na Pohorju v Staritrg, Alojz Šoštarec iz Turnišča k Sv. Martinu pri Vurbergu z delokrogom v Murski Soboti, Ivan Zličar iz Šoštanja v Fram z delokrogom pri Sv. Magdaleni v Mariboru, Rudolf Jerman od Sv. Ane v Slov. goricah k Mariji Snežni, Alojz Sunčič od Marije Snežne v Škale, Ivan Petan od Sv. Lovrenca na Pohorju k Sv. Andražu v Halozah in Ivan Voda od Sv. Andraža v Halozah k Sv. Lovrencu na Pohorju. — Upokojen je g. Vincenc Keresztury, župnik v Cankovi.

SAMO DVA DNI ŠE VELESEJMA
LUTZ-PEČI, LJUBLJANA VII.

— **Zaključek šmarnih maš na Dobrovi.** Šmarne maše na Dobrovi se bližajo koncu. Naša stara božja pot je v zadnjih letih spet oživela, tako da nedeljo za nedeljo prihajajo številni romarji in tudi ob delavnikih jih kak dan pride veliko. Zelo nas veseli, da so se za našo božjo pot zavzeli tudi naši nadpastirji, saj je preteklo nedeljo prihitel med nas nadškof dr. Jeglič, zaključne slovesnosti, ki bodo jutri, bo pa vodil škof dr. Rožman. Jutri bodo sv. maše kakor ponavadi ob 5, 6, 8 in ½11. Ob 9 bo pa imel pridigo in nato slovesno sv. mašo škof dr. Rožman. Popoldne ob 4 bo zaključni govor, ki ga bo imel p. Odilo, za tem darovanje za cerkev, na koncu pa slovesna procesija s sv. Rešnjim Telesom, pri kateri bomo peli litanije Matere božje. Procesijo bo vodil škof dr. Rožman. Lepo bi bilo, če bi moški imeli molitvenike in vsi skupaj z duhovščino peli litanije »naprej«. — Vabimo vse, posebno pa še Ljubljančane, da se udeleže teh sklepnih slovesnosti in obiščejo našo božjo pot. Iz Ljubljane (pod Lipo) bo vsako uro, po potrebi tudi večkrat, vozil avtobus. Je pa tudi lep sprehod; od tramvaja na Dobrovo je le pičlo uro. Pridite in se priporočite dobrovski Materi božji!

— **V Rim na mednarodno zborovanje katoliških časnikarjev** in na svetovno razstavo katoliškega tiska odpotuje skupina slovenskih časnikarjev in izletnikov. Iz Ljubljane se odpeljejo dne 23. septembra popoldne ob 17 z brzovlakom skozi Rakek in pridejo 24. ob 9.40 dopoldne v Rim. — Prvi dan bo veljal obisku cerkve sv. Petra in bližnje okolice. 25. si ogledajo vatikanske muzeje in svetovno razstavo katoliškega tiska. 26. obiščejo z avtomobili glavne rimske cerkve-bazilike, kolosej in katakombe. 27. se udeležijo dopoldanske službe božje v cerkvi sv. Petra, popoldne pa slovesne avdijence pri sv. Očetu. — Odhod iz Rima je 28. septembra ob 7 zjutraj, prihod v Benetke isti dan ob 5 popoldne. Nato si ogledajo zvečer Benetke, tu prenočujejo in zajtrkujejo in se naslednje jutro odpeljejo proti Ljubljani, kamor pridejo 29. septembra ob 12.35. — Celokupna oskrba, t. j.: vožnja III. razr. brzovlaka Postojna—Rim in nazaj, vožnja z avtobusi po Rimu in s parnikom v Benetkah, hrana, stanovanje, pijača in vstopnine znaša 1200 Din, II. razr. brzovlaka in celokupna oskrba 1400 Din. Vsak izletnik ima svoj potni list, vodstvo izleta mu preskrbi vizum. Priglasiti se je treba do 17. septembra: Prosvetna zveza, Ljubljana, Miklošičeva c. 7. Ker so celotni izdatki tako nizki, zato smo prepričani, da se bo ta ali oni priključil izletnikom v Rim.

— **V zastarelih primerih zapeke, združenih z zlato žilo in otokom jeter,** je pravi blagoslov naravna **»Franz-Josefova«** grenka voda, zaužita tudi v malih množinah. **»Franz-Josefova«** voda milo deluje in zanesljivo otvarja, pa se poleg tega tudi po daljši porabi skoraj nikdar ne izkaže neučinkovito.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

— **Poštne pristojbine za Rdeči križ.** Poštno ravnateljstvo razglaša: Ministrstvo za pošto, telegraf in telefon je na podlagi zakona o Društvu Rdečega križa odredilo, da se mora v času od 20. do 26. septembra tl. l. plačati za vsa navadna in priporočena pisma, dopisnice, razglednice, navadne in vrednostne pakete ter za telegrame v tuzemskem prometu obvezno posebna pristojbina za Rdeči križ v znesku 50 par. Za ostale poštne pošiljke, kakor tudi za one pošiljke, ki so po zakonu poštnine proste, se ta pristojbina ne plača. Za pošiljke v inozemstvo plačilo ni obvezno. Pristojbina za Rdeči križ se plača s posebnimi znamkami Rdečega križa. Za frankiranje dopisnic in pisem v tuzemstvu v času tedna Rdečega križa so izdane tudi posebne poštne znamke po 0.75 Din in 1.50 Din s poviškom 50 par v korist Rdečega križa. S temi znamkami frankirane dopisnice in pisma ni treba frankirati še s posebnimi znamkami Rdečega križa po 50 par.

— **Kako se Nemci med seboj podpirajo.** Zadnja številka »Gotscheer Zeitung« prinaša zanimiv dopis iz male kočevske vasice Innlauf, ki leži med Brigo in Borovcem. V tej vasici, ki šteje le 13 hišnih številk, so se kmetje zavzeli, da si bodo med seboj pomagali, zlasti pa, da se ne bodo več pravdali zaradi meja. Mejni spori naj se urede na podlagi mape. Zanimivo pa je posebno to, da je letos v to oddaljeno vasico prišlo mnogo bogatih nemških letoviščarjev iz Kikinde in iz Indije. Za drugo leto bo v teh 13 hišah tujcem na razpolago 16 sob, katere bodo zasedli nemški rojaki iz Banata in Vojvodine. To je lep zgled nemškega medsebojnega podpiranja.

Tenor milanske „Scale" **Alessandro Zillani**
poje v opernem filmu
Kraljica ljubezni
nepozabne arije
Danes ob ½9. in jutri ob 4., 6. in ½9.
KINO KODELJEVO Tel. 31-62

— **Vlomilca Bezovška še vedno iščejo.** Vlomilec Bezovšek, ki so ga pred mesecem aretirali v Kamniku in ki je nato z uklenjenimi rokami pobegnil v Gornjem gradu, se zna tako spretno skrivati, da ga kljub marljivemu zasledovanju niso še mogli najti. Zadnjič je bil blizu Gornjega grada izvršen drzen napad in vse kaže, da je bil eden izmed napadalcev zloglasni Bezovšek.

— **Pri Sv. Marjeti nad Medvodami bo jutri,** v nedeljo, popoldne ob treh popoldanska pobožnost. Ljubljanski udeleženci se odpeljejo do Medvod z opoldanskim vlakom. Vabljeni člani Stolne prosvete in njih prijatelji! Če bo vreme neugodno, bo pobožnost v župni cerkvi v Preski.

— **Avtoizleti:** 17.—20. septembra v Rim; 20. septembra na Koroško. Prijave: Izletna pisarna Okorn, Ljubljana, hotel Slon, tel. 26-45.

— **Redno vpisovanje v enoletno trgovsko šolo,** znani »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15, je še **ta in prihodnji teden** dopoldne in popoldne. Poučujejo le kvalificirane moči, profesorji, tudi drž. trgovske akademije. Informacije daje, na željo tudi brezplačne prospekte pošilja ravnateljstvo. Pouk se prične 1. oktobra.

— **Enoletni trgovski tečaj pri trgovskem učnem zavodu v Ljubljani,** Kongresni trg 2-II., ima edini pravico, da izdaja izpričevala, ki služijo kot dokaz dovršene vajenške dobe in poldrugega leta pomočniške prakse v trgovinski obrti. Šolnina najnižja. Vpisovanje in pojasnila

— **Vid Vaših oči** si obvarujete le z optično čistimi brušenimi stekli, katere si nabavite pri strokovnjaku Fr. P. Zajcu, izprašanemu optiku. Stari trg 9. Ljubljana.

Ljubljana

⊙ **Sv. mašo zadušnico za kopojnim Valentinom Premkom,** nadstrojnikom Jugoslovanske tiskarne v pokoju, bo opravil v nedeljo, 13. septembra, ob pol 8 zjutraj v cerkvi na Rožniku č. g. Jože Košiček. Vsi prijatelji in znanci rajnika ste vljudno vabljeni!

SAMO DVA DNI ŠE VELESEJMA
LUTZ-PEČI, LJUBLJANA VII.

⊙ **Osmina za pokojno Albino Črešnar** roj. Pečar, posestnico, Jenkova ulica 13, bo v ponedeljek ob pol 7. v cerkvi Sv. Petra v Ljubljani.

⊙ **Sv. maša za turiste in izletnike** bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice ob 4.15, pred odhodom turistovskih vlakov.

⊙ **Odkritje spominske plošče pok. Stanku Dolharju** se je zaradi slabega vremena preložilo na nedeljo, dne 13. t. m. Ploščo bo blagoslovil g. Knific, ki bo tudi daroval sv. mašo v nedeljo zjutraj v Vratih. Vabljeni vsi prijatelji pokojnika!

TEL. 22-21 **KINO UNION** TEL. 22-21
Danes ob 16., 19·15 in 21·15 uri
Stenka Razin
Volga... Volga...
H. A. Schlettov, Vera Engel in H. George

⊙ **Paralelka na trgovski akademiji.** Na državni trgovski akademiji v Ljubljani je ministrstvo trgovine in industrije dovolilo paralelko za prvi razred. Imena dijakov (-inj), ki so sprejeti v paralelko, so razglašena na uradni deski. Vpis bo 14., 15. in 16. septembra od 10 do 11. Kdor se ne zglasi do 16. septembra do 12, izgubi pravico do vpisa. Nezasedena mesta se bodo oddala drugim reflektantom.

⊙ **Vpisovanje v brezplačno gospodinjsko nadaljevalno šolo v Mostah** bo dne 13. septembra od 8—9 na osnovni šoli. — Vodstvo.

KINO SLOGA TELEFON 27-30
Danes ob 16., 19·15 in 21·15 uri
Viva villa
WALLACE BEERY v glavni vlogi

⊙ **Belokranjski dan.** Priprave za veliki praznik narodnih noš, iger in plesov iz Bele Krajine so končane. Opraviti je bilo veliko dela. Po skušnjah, ki so se izvedle v Beli Krajini, in spričo zanimivosti tamošnjih narodnih samobitnosti, je upravičeno upanje, da se pripravlja ob zaključku jesenskega velesejma našemu občinstvu še izreden užitek. Vsi v Ljubljani živeči Belokranjci, pa seveda tudi Ljubljančani in okoličani so ga lahko deležni, ako pridejo dne 13. septembra na sokolsko letno telovadišče v Tivoliju. Vstopnice: sedeži po 12, 10 in 8 Din, stojišča po 5 Din, dijaška vstopnica 3 Din se dobe v predprodaji v Matični knjigarni, na dan prireditve pa na mestu samem. Začetek točno ob 15. Ob slabem vremenu se vrši prireditev v opernem gledališču.

⊙ **Cerkvena slavnost v čast sv. Petru Klaverju,** apostolu zamorcev in zavetniku Družbe sv. Petra Klaverja, bo v nedeljo, dne 13. septembra ob 6 zvečer v cerkvi sv. Jožefa. Slavnostno pridigo bo imel veleč. g. ravnatelj Jože Jagodic. Nato bodo pete litanije z ljudskim petjem in blagoslov. Vsi verniki prisrčno vabljeni!

⊙ **Gostovanje g. Josipa Rijavca.** V soboto, dne 12. t. m., bo nastopil g. Rijavec v partiji Edgarja v Donizettijevi operi »Lucia di Lamermoor«. Ljubiteljem lepega petja bo s tem dana prilika, da čujejo našega najuspešnejšega slovenskega tenorista, ki si je pridobil s svojim umetniškim petjem sloves na številnih evropskih odrih in tudi v Ameriki. V važnih partijah sodelujejo: Lucia — gdč. Župevčeva (naslovna partija), nadalje ga. Španova in gg.: Janko, Francl in Betetto. Predstava je izven abonmaja.

⊙ **France Kralj razstavlja** v Jakopičevem paviljonu kipe in slike iz najnovejšega časa. Razstava je odprta dnevno od 9—19. Priporočamo!

⊙ **Kolo je bilo ukradeno** — črno pleskano z rujavimi obroči, znamke »Excelsior«, tovarniška številka 9026. Odda naj se proti nagradi tvrdki Remžgar-Smrkolj, Ljubljana, Florjanska ulica 7.

Maribor

□ **Smrt kosi.** V bolnišnici je umrl v starosti 66 let vpokojeni davčni nadupravitelj g. Anton Fabijan. Pokojnik je dolgo let služboval pri mariborski davkariji ter je bil zelo popularna osebnost. V bolnišnici je ugrabila smrt tudi 20 letno Elizabeto Novak. Naj počiva v miru!

□ **Klasična gimnazija v novi obleki.** Končane so prenovitve poslopja klasične gimnazije, ki se sedaj kar blešči v novi obleki ter je v lep okras Koroščevi in Gosposki ulici. Poslopje je bilo zgrajeno leta 1893., pa od tedaj v svoji zunanjosti ni bilo obnovljeno. Sicer se na prvi pogled nujnost popravila ni tako poznala, vendar je zlasti na dvoriščni strani začel omet močno odpadati. Sedaj je zgradba temeljito popravljena od vrha do tal. Zlasti streha je bila potrebna popravila. Banski upravi, ki je dala kredit za popravila, gre vse priznanje za njeno uvidevnost. Popravila je izvršila zelo zadovoljivo tvrdka Šlajmer in Jelenc v Mariboru.

□ **Romarji k Sv. Trojici.** V nedeljo gredo mariborski romarji k Sv. Trojici v Slov. gor. Število prijavljencev je dosedaj narastlo že za tri avtobuse. Odhod bo v nedeljo ob 8 izpred frančiškanske bazilike. Povratek od Sv. Trojice bo popoldne ob petih. Pri izletu sodeluje tudi tamburaški zbor Prosvetnega društva v Krčevini.

□ **Izlet kluba JRZ iz Maribora v Prlekijo** bo ob vsakem vremenu v nedeljo, dne 13. septembra, s tremi avtobusi. Odhod z Glavnega kolodvora točno ob 7 zjutraj.

□ **Hitlerjevci zopet bežijo čez mejo.** Včeraj je pribežal čez mejo 23-letni graver Hans Bauer iz St. Pöltna na Gor. Avstrijskem. Begunec pravi, da so ga hoteli aretirati radi hitlerjevske propagande, pa je pravočasno utekel.

□ **Realna gimnazija — 31 oddelkov!** Mariborska realna gimnazija dosega rekord. Letos ima nič manj kot 31 oddelkov. 12 razredov bo moralo imeti šolo popoldne, zavodu primanjkuje 6 učnih moči! — Sami nedostatki, ki kvarno vplivajo na pouk.

□ **2145 otrok na mariborskih osnovnih šolah.** V mariborske osnovne šole se je vpisalo letos 2145 učencev, od tega 1060 dečkov in 1085 deklic. V I. deški v Razlagovi je 171 učencev, v II. deški v Razlagovi 160, v III. deški na Ruški cesti 521 in v IV. deški na Gosposvetski cesti 208 učencev. Na dekliških šolah je vpisanih v I. dekliško v Miklošičevi ulici 253, v II. dekliško na Magdalenskem trgu 445, v III. dekliško na Zrinjskega trgu 137 in v IV. dekliško v Cankarjevi ulici 250. Pozornost vzbuja prenapolnjenost šol na desnem dravskem bregu. Tako ima edina deška ljudska šola v magdalenskem predmestju 521 učencev ter je močno prenapolnjena. Še na slabšem je bila dosedaj dekliška šola, ki pa se bo v krakem preselila v novo šolsko poslopje ter bo s tem zaenkrat rešena prevelikih skrbi, ker bodo novi prostori zadostovali za dolgo vrsto let. V prostore sedanje II. dekliške šole na Magdalenskem tegu pa pride nekaj razredov iz prenapolnjene III. deške na Ruški cesti. Misliti pa bo treba vsekakor že sedaj, da se v doglednem času zgradi še novo šolsko poslopje v magdalenskem predmestju za deško šolo, ker narašča število prebivalstva v tem mestnem okraju kar skokoma.

□ **Na gospodinjski šoli šolskih sester v Mariboru** bo vpisovanje v kuharski tečaj v nedeljo 13. t. m. ob 9 dopoldne. V gospodinjsko enoletno šolo in v tečaj za šivanje se vrši vpisovanje dne 16. t. m. od 8 do 12.

□ **Abonirajte se v gledališču.** Proti večernim cenam pomenja abonma velik popust. Celotni znesek za abonma plačuje abonet v sedmih zaporednih obrokih, ki so zelo nizki, tako da je omogočeno vsakomur aboniranje v gledališču. Abonma nudi abonentom 14 dramskih, 7 glasbenih predstav in 1 koncert. Mesečni obroki znašajo 41 Din. Abonenti se sprejemajo pri gledališki blagajni vsak dan, ob nedeljah in praznikih pa dopoldne.

□ **Za razgledni stolp pri Sv. Pankraciju so darovali:** Občinska hranilnica v Marenbergu Din 50, Josip Benko Din 50 in trgovec Jakob Lah Din 100. Vsem iskrena hvala! V nedeljo 20 t. m. bo obletnica blagoslovitve stolpa ter so vabljeni vsi ljubitelji obmejnih krajev.

Celje

⊙ **Kino Metropol.** Danes ob 18.15, 20.30: Ana Karenina z Greto Garbo in nov zvočni tednik. Ob 16 predstava po znižanih cenah: »Njih dvoje«.

⊙ **Slikarska šola na gimnaziji v Celju** se bo letos začela v nedeljo, dne 20. septembra ob 9. Pouk se bo vršil ob nedeljah od 9 do 12 in ob sredah od pol 19 do pol 21. Vpisovanje bo v sredo, dne 16. septembra od pol 19 do pol 20 in v nedeljo, dne 20. septembra od 8 do 9 v risalnici gimnazije.

⊙ **Popravilo mestne hiše Na Okopih.** Mestna občina celjska namerava popraviti svojo hišo Na Okopih št. 11 in je v ta namen razpisala oddajo zidarskih in kleparskih del. Proračunski osnutki in morebitna pojasnila se dobijo pri tehn. oddelku mestnega načelstva.

⊙ **Romarski shod na gori Oljki** bo v četrtek, dne 17. septembra. Ob 9 dopoldne bo sv. maša in pridiga, nato darovanje za cerkev. Vljudno vabljeni vsi dobrotniki cerkev in prijatelji gore Oljke.

⊙ **V spanju se je ponesrečil.** Merhar Pavel, 15 letni trgovski vajenec iz Laškega, je v noči od srede na četrtek v spanju vstal iz postelje, padel skozi okno drugega nadstropja na zemljo in si zlomil desno nogo.

⊙ **Delovni trg** je po statistiki Borze dela v Celju z dne 10. t. m. sledeč: ta dan je bilo prijavljenih 187 brezposelnih delovnih moči, od katerih je bilo pa 27 žensk. Po prejšnjem izkazu, to je z dne 31. julija, je bilo pa prijavljenih 176 brezposelnih, med temi je bilo 22 žensk.

⊙ **Umrla je na Polzeli** v četrtek gospa Kolškova, mati g. Avgusta Kolška, majorja v pok. Naj ji sveti večna luč, preostalim, posebno pa g. sinu, naše iskreno sožalje.

Slovenski tabor v Novem mestu

Še en dan nas loči od velikega ljudskega tabora v Novem mestu. Jutri ob 9 se bodo zgrnile množice dolenjskega ljudstva na lepi in ogromni novomeški glavni trg kralja Petra, kjer bodo manifestirale za narodne svetinje in svojega voditelja, za močno in na zdravih temeljih grajeno Jugoslavijo in za družabni red, kjer naj bo mesto za vsakega poštenega in pridnega državljana. Še en dan in zaigrale bodo godbe, naši fantje na konjih in kolesih, katerim se bodo pridružili možje in žene v lepih narodnih nošah in s popevko na ustnicah se bodo z dveh krajev zgrinjali pred tribuno, da slišijo besedo voditeljev, da vidijo one, ki niso zapustili naroda v njegovih najtežjih trenutkih in so trpeli zanj; zbrali se bodo, da jim dajo pobude in dobro besedo za težko sedanjost. In zamajale se bodo vrste in izpovedale besedo, vso lepo in mogočno, polno optimizma za svetlo bodočnost.

Voditelji bodo prišli — in narod se bo zgrnil okoli njih, da bo kot en mož izpovedal svojo voljo, ki mnogim ne gre v račun: voljo, da živi, voljo, da dela, voljo, da ustvarja svojo bodočnost.

Zato bo dan 13. sept. svetel dan dolenjskega ljudstva. Zato pridite tudi oni, ki ljubite našo Dolenjsko, ta dan vsi v Novo mesto — na veliki praznik slovenske misli, da se navdušite, da se veselite skupno z dobrim dolenjskim ljudstvom lepega dolenjskega praznika.

Spored bo naslednji:

Ob 5 budnica.

Ob 6.18 prihod belokranjca, ki odhaja iz Metlike ob 4.55 in iz Črnomlja ob 5.20, ob 7.52 prihod ljubljančana, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.25, Grosupljega ob 6.06, iz Trebnjega ob 7.19.

Od 8 do pol 9 urejevanje sprevodov pri Košakovi gostilni za levi breg Krke in na Grmu za desni breg.

Točno ob pol 9 se pričneta sprevoda s konjeniki, kolesarji, narodnimi nošami ter ostalimi udeleženci na glavni trg.

Ob 9 se prične zborovanje na glavnem trgu. Govorili bodo zastopniki in voditelji ljudstva ter gg. ministri: Krek, Kožulj, Kulovec itd. Pride najbrž tudi dr. Korošec. Govori se bodo prenašali z ojačevalci.

Zborovanje bo končano najbrž ob 12, da bo onim, ki pridejo z vlaki, mogoč povratek; proti Ljubljani ob 12.37, proti Metliki ob 13.20.

Udeležencem ljudskega tabora! Udeleženci ljudskega tabora se bodo lahko udeležili službe božje ob 7 in ob pol 8, v frančiškanski cerkvi pa ob 7 in ob 8. — Ker se je dosedaj priglasilo veliko udeležencev s prošnjo, da bi jim poslali taborni znak in jim tega ne moremo poslati radi prekratko odmerjenega časa, obveščamo vse, da bodo ti znaki naprodaj v nedeljo od 7 do 8 zjutraj v veži Prosvetnega doma v Novem mestu. Svetujemo vsem, da si v tem času kupijo znak. Najbolje je, če pošljejo tjakaj svojega vodjo, da kupi znake za vse svoje udeležence.

Silen naval v železničarsko šolo

Od 300 prosilcev — 40 sprejetih

Maribor, 11. septembra.

Kakor smo že poročali, se začenja letos v mariborskih železniških delavnicah posebna strokovna železničarska šola, v kateri dobe učenci potrebno tehnično izobrazbo ter postanejo po preteku učne dobe mojstri, obenem pa se usposobijo za razne tehnične poklice pri železnici, kakor strojevodje itd., ker ima šola značaj nižje srednje šole. Zanimanje za to šolo je bilo letos ogromno. Nič manj kot okrog 300 prošenj za sprejem je dobilo vodstvo železniških delavnic. Izbira je bila zelo težavna, nazadnje pa je bilo pozvanih včeraj k izpitu 165 kandidatov. Od teh je bilo 40 najbolje kvalificiranih sprejetih. Po stanu so med sprejetimi sinovi železničarjev, invalidov, precej pa je kmetskega porekla, ker so ti imeli najboljše ocene.

Dne 15. t. m. bi se morala šola začeti, vendar je ministrstvo zahtevalo, da se mu predloži seznam sprejetih gojencev in tako se bo začetek šole morda nekoliko zavlekel. Poleg praktičnega pouka v delavnicah pri strojih je v učnem načrtu šole predviden v prvem razredu pouk v sledečih predmetih: slovenščina, srbohrvaščina, zemljepis, zgodovina, računstvo, geometrija, fizika, tehnologija materijala in tehnologija orodja. Poučevali bodo inženjerji in uradniki železniških delavnic. Nova šola pomenja za Maribor znatno pridobitev, saj bo število gojencev od leta do leta naraščalo, ker se bo v prvi razred sprejemalo vedno po 40 kandidatov, imela pa bo štiri letnike. Aktualno pa bo postalo vprašanje učnih prostorov, ker ima delavnica sedaj učilnico samo za prvi razred. Pri železniški delavnici v Nišu so postavili za šolo krasne, moderno opremljene učne prostore z vsem potrebnim orodjem in stroji. Idealno bi bilo, če bi dobila tak učni zavod tudi šola v Mariboru.

Vzdrževanje ljudskih šol pride na banovine

Zakon o ljudskih šolah, ki je bil razglašen dne 9. decembra 1929, je uvedel v vsej državi šolske občine, ki so deloma odgovarjale upravnim občinam, imele pa so veliko dolžnosti, ki jim jih je naložil novi zakon, ki je v svojem čl. 23. določil, da morajo šolske občine zidati in vzdrževati šolska poslopja, nabavljati šolsko opremo in učila, dajati kurivo za šolo in osebje, za šolske kuhinje, šolske kopalnice, otroške poliklinike, zadoščati vsem stvarnim potrebam šol in podpirati prosvetne ustanove. Ker pa je postalo to breme, posebno za nekatere podeželske občine pretežko, zlasti, ker so si napravile velike dolgove zaradi zidanja velikih šolskih poslopij, jim je že itak morala priskočiti na pomoč banovina. Kot je bilo že napovedano v proračunski debati in kot je to omogočal finančni zakon, je izšla sedaj uredba o vzdrževanju ljudskih šol, ki je prenesla to vzdrževanje od šolskih občin na banovine. Neizpremenjeno pa je ostalo stanje glede šol v mestih, kjer ostane skrbništvo še nadalje naloga mestnih občin.

Še nadalje ostanejo dolžnosti upravnih občin, kot so naštete v čl. 22. zakona o narodnih šolah: dati morajo potrebno zemljišče za šolo, šolsko dvorišče, igrališče, zemljišče za praktični kmetski pouk, učiteljski vrt in učiteljska stanovanja itd. Poleg tega pa je novo določilo, da mora upravna občina skrbeti tudi za nabavo pitne vode za šolo. Nadalje ostane še v veljavi določilo 1. točke čl. 23. zakona o ljudskih šolah, ki pravi, da morajo še nadalje zgraditi in po potrebi dograditi šolska poslopja, v katerih morajo biti potrebne učilnice, po možnosti dvorana za šolske svečanosti, potrebne pisarne, stanovanja za učiteljstvo in sluge. Nadalje ostanejo za šolske občine v veljavi določila točk 4., 5., 6. in 8. omenjenega čl. 23.: Skrbeti za otvarjanje novih šol itd., skrbeti po možnosti za šolske kuhinje in dnevna zavetišča, kjerkoli je mogoče, napraviti in urediti šolske kopalnice in otroške poliklinike in končno podpirati prosvetne ustanove.

Šolske in upravne občine so dalje dolžne plačati zavarovalnino in javne dajatve.

Banska uprava bo morala v bodoče vnesti v svoj proračun potrebne kredite za te-le izdatke: 1. za popravila in beljenje; 2. najemnine; 3. kurjavo in razsvetljavo; 4. vzdrževanje snage; 5. vzdrževanje šolskega vrta; 7. nabava in vzdrževanje učil; 8. pisarniški materijal; 9. nabava in izpopolnitev knjižnic; 10. naročnino za Prosvetni Glasnik in priporočene pedagoške liste; 11. za šolske proslave in ekskurzije; 12. podpore pri nabavi učbenikov; 13. nabava priporočenih knjig za nagrade dijakom; 14. plačilo šolskih poslug; 15. plačilo stanarine učiteljem; 16. kurjava za upravitelje itd.; 17. kurjavo učiteljem na deželi; 18. ostale izdatke, katere smatra banovina za potrebne.

Če dosedanji dohodki banovine ne bi zadostovali za kritje novih obveznosti, se more banovinam dovoliti povišanje ban. doklade na vse drž. neposredne davke. Te doklade pa se ne plačujejo na področju mestnih občin.

Denar za vzdrževanje vseh ljudskih šol se bo izdajal v trimesečnih zneskih na začasno potrdilo okr. načelniku, ki polaga račune napram banski upravi. Njegova odgovornost preneha, ko prejeto vsoto opraviči pri banski upravi z začasnimi potrdili šolskih upraviteljev.

Iz prejetega denarja izplača okrajni načelnik upraviteljem na začasna potrdila vsote, ki so odrejene po razporedu banovine.

Vse nabave za vzdrževanje ljudskih šol se morajo vršiti po zakonu o drž. računovodstvu. Nabave se bodo vršile po komisijah ne glede na višino zneska. Če ni mogoče ustanoviti komisije s 3 drž. uradniki, potem se lahko vzamejo za člane komisije tudi člani kraj. šolskega odbora. Nakupi se lahko tudi tedaj, če v dotičnem kraju ni dovolj (3) producentov, odn. prodajalcev, kar mora komisija ugotoviti v svojem poročilu.

Okr. načelniki morajo predložiti banski upravi dokazilne dokumente v 3 mesecih, odkar so prejeli denar na začasno potrdilo.

V teku 5 mesecev po uveljavljenju te uredbe bodo banske uprave ugotovile neplačane obveznosti šolskih občin do konca marca 1936, upr. občine pa morajo potrebne kredite za plačilo teh obveznosti vnesti v svoje proračune od 1. aprila 1937, če kaj ostane neizkoriščenih kreditov, se porabijo ti prihranki izključno za kritje obveznosti iz prejšnjih let. Dosedaj v občinskih proračunih vsebovani krediti se od 1. aprila 1937 dalje ne bodo vnašali, razbremenitev, ki se doseže, pa se mora porabiti za znižanje občinske doklade. Krediti za vzdrževanje šol se vnesejo v ban. proračune s 1. aprilom 1937. V teku leta 1936-37 se vzdržujejo šole še naprej iz občinskih kreditov.

Izšel bo tudi še pravilnik za izvršitev te uredbe, katerega predpiše prosvetni minister v soglasju s finančnim ministrom.

Uredba je stopila v veljavo 10. t. m.

Povečanje obtoka bankovcev

Najnovejši izkaz Narodne banke za 8. september 1936 kaže tole sliko (v milij. Din, v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 31. avgust 1936):

Aktiva: zlato v blagajnah 1.474.07 (plus 0.025), zlato v inozemstvu 57.2, valute 0.34 (plus 0.18), devize 15.74 (plus 1.3), skupno podlaga 1.547.34 (plus 1.5), devize izven podlage 539.2 (plus 44.5), kovani denar 345.5 (— 15.24), posojila: menična 1.392.25 (plus 10.34), lombardna 249.4 (— 1.64), skupno posojila 1.641.7 (plus 9.0), vrednostni papirji 76.65 (plus 36.3), razna aktiva 646.6 (plus 13.4).

Pasiva: razni fondi 30.4 (plus 0.1), bankovci v obtoku 5.173.3 (plus 47.74), drž. terjatve 14.54 (— 5.25), žiro 697.65 (plus 77.5), razni računi 813.4 (plus 2.15), skupno obveznosti po vidu 1.525.6 (plus 74.4), obveznosti z rokom 50.0, razna pasiva 280.96 (— 32.5).

Obtok bankovcev in obveznosti 6.698.9 (plus 21.12), skupna podlaga s primom 1.988.3 (plus 1.94), zlato v blagajnah s primom 1.894.2 (plus 0.03). Skupno kritje 29.68 (30.20)%, od tega samo kritje z zlatom v blagajnah s primom 28.27 (28.80) odstotkov.

Izkaz nam kaže izreden skok deviz izven podlage, ki so že prekoračile pol milijarde dinarjev. Ker poznamo, kakšne so te devize, jih ne smemo prišteti v našo devizno podlago, ker se ne dajo konvertirati v zlato ali zlate devize. Nadalje še vedno naraščajo eskontna posojila, dočim se lombardna iz razumljivih razlogov stalno zmanjšujejo. Nadalje je omeniti tudi, da je Narodna banka zopet prevzela tretjino II. tranše 5% srednjeročnih obveznic za javna dela, katerih ima v svojem portfelju že za nad 72 milij. Din ali približno tretjino (ostali dve tretjini imata Drž. hip. banka in Poštna hranilnica). Večje povečanje izkazuje tudi postavka razni računi med aktivi.

Med pasivi je ponovno narastel obtok bankovcev in ponovno dosegel izredno višino. Državne terjatve so se radi potreb prve zmanjšale, izredno pa so narasle naložbe na žiru, kar kaže na veliko likvidnost na trgu kratkoročnega denarja. Znatno so se tudi zmanjšala razna pasiva.

Zaradi izrednega povečanja obveznosti, ki so takoj plačljive ali izpremenljive v bankovce, se je skupni odstotek kritja zmanjšal, prav tako samo zlato kritje.

V naslednjem podajamo primerjavo nekaterih najvažnejših številk v izkazih dne 8. septembra lani in 8. septembra letos v milijonih dinarjev.

	8. 9. 1935	8. 9. 1936
zlato v blagajnah	1.267.2	1.474.1
zlato v inozemstvu	74.4	57.2
devize v podlagi	34.4	15.7
devize izven podlage	226.7	539.2
kovani denar	234.2	345.5
menična posojila	1.509.0	1.392.3
lombardna posojila	264.0	249.4
bankovci v obtoku	4.668.5	5.173.3
žiro	503.5	697.6
razni računi	688.7	813.4

★

Rezultati tekme razstavljalcev zelenjave na velesejmski razstavi »Sodoben vrt« so tudi že znani in so res častni za vse razstavljalce. Bilo jih je samo 12, vendar pa so vsi razstavili tako blago, da so vsi dobili vsaj pohvalno oceno. Najvišjo oceno si je z vseskozi prvovrstno zelenjavo zaslužil znani mojster Ivan A ž m a n, ki vodi vrt Antona barona Codellija na gradu Turn v Ljubljani. Odlično oceno je izreklo razsodišče o zelenjavi bolnišnice za duševne bolezni na Studencu, podružnice SVD na Barju, višje gospodinjske šole dr. Kreka v Šiški, uprave zavoda sv. Stanislava v Št. Vidu in mestne vrtnarije v Ljubljani. Pohvalne ocene je bila pa vredna zelenjava uprave šolskega vrta v Ljubljani, podružnice SVD na Ježici, tvrdka Sever in Co. v Ljubljani, s Šarabonovega vrta v Ljubljani, Ivana Kuharja pri D. M. v Polju in vrt Pravdoslava Rebeka na Viču. Torej zadnje ocene ni dobil noben razstavljalec, kar je pač najprepričljivejši dokaz, da so se razstave udeležili samo najboljši zelenjadarji. Pomembna je bila ta razstava predvsem z narodno-gospodarskega stališča, saj imajo naši zelenjadarji nalogo, da zadoste vsem tujskoprometnim zahtevam, predvsem ob naši sinji Adriji.

Borza

Dne 11. septembra 1936.

Denar

V zasebnem kliringu je avstrijski šiling na ljubljanski borzi ostal neizpremenjen na 8.50 do 8.60, na zagrebški borzi se je učvrstil na 8.48 do 8.58, na belgrajski pa na 8.47—8.57. Grški boni so beležili v Zagrebu 30.15—30.85, v Belgradu 31 do 33.30.

Angleški funt se je na ljubljanski borzi učvrstil na 234.50 denar, na zagrebški borzi na 234.14 do 235.74, na belgrajski pa na 235.50 denar.

Španska pezeta je beležila v Zagrebu 5.30 denar.

Nemški čeki so v Ljubljani neznatno popustili na 13.33—13.53, na zagrebški borzi na 13.2150 do 13.4250, za sredo in konec oktobra na 13.15 do 13.35, v Belgradu so pa beležili 13.2223—13.423.

Italijanske lire so nudili v Zagrebu in Belgradu po 3.20.

Ljubljana. — Tečaji s primom.

Amsterdam 100 hol. gold.	2965.65—2980.24
Berlin 100 mark	1755.63—1769.50
Bruselj 100 belg	738.11— 743.17
Curih 100 frankov	1424.22—1431.29
London 1 funt	220.66— 222.71
Newyork 100 dolarjev	4338.58—4374.89
Pariz 100 frankov	287.9:— 289.36
Praga 100 kron	180.76— 181.86

Curih. Belgrad 7, Pariz 20.2175,- London 15.5275, Newyork 307.125, Bruselj 24.15, Madrid 208.225, Amstedam 123.45, Berlin 56.50, Dunaj 80.10, Stockholm 78.05, Oslo 69.35, Sofija 12.70, Praga 57.80, Varšava 60, Budimpešta 2.90, Atene 2.45, Carigrad 2.50, Bukarešta 6.84.

Vrednostni papirji

Ljubljana. 7% invest. pos. 82.25—83, agrarji 47.50—48.50, vojna škoda promptna 362—365, begluške obvez. 67.50—69, 8% Bler. pos. 82.25—83.25, 7% Bler. pos. 73.25—74.75, 7% pos. DHB 86—87.

Zagreb. Drž. papirji: agrarji 47.50 den., vojna škoda promptna 365.50—366 (365.50, 366), 9., 10. 364 den., begl. obvez. 68—69, dalm. agrarji 65 d., 8% Bler. pos. 83.50—84.50, 7% Bler. pos. 73.50—74.50. — Delnice: Trboveljska 135.50—136 (136), Osj. sladk. tov. 120—130.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 84.50—85, agrarji 48—48.75, vojna škoda promptna 366—366.50 (366), begl. obvez. 68.75—69 (69); 67.75—68 (68), 8% Bler. pos. 85 bl., 7% Bler. pos. 74—74.50 (74.25—74), 7% pos. DHB 86 den. — Delnice: Narodna banka 6250 den., Priv. agr. banka 236—237.50.

Zitni trg

Novi Sad. Fižol ne notira. Vse ostalo neizpremenjeno. Tendenca neizprem. Promet srednji.

Sombor. Borza zaprta.

Hmelj

Žalec, 11. sept. Hmeljarska zadruga poroča, da je v hmeljski kupčiji prav živahno povpraševanje za res izbrano prvovrstno in zlasti v barvi brezhibno blago, za katero se plačuje 25 do 26 dinarjev, za večje partije z napitnino vred tudi že do 27 Din za kg. Prav tako je za ostale vrste hmelja stalno zanimanje po neizpremenjenih cenah. Tendenca je v splošnem čvrsta in zlasti za boljše in najboljše blago tudi zelo živahna.

Fotoamaterji!

Neverjetna je cena filmu 6×9 28° Sch za leto 1938

8 dinarjev

ki jih dobite le v specijalni fototrgovini

JOŠKO ŠMUC, Ljubljana, Šelenburgova 6

Za prvovrstno kvaliteto filma jamčim!

3 dni v italijanskih zaporih

Dne 3. septembra sta odšla v Julijske Alpe dva ljubljanska gospoda na daljšo turo, ki je imela trajati do nedelje, ker bi v ponedeljek morala nastopiti svoji službeni mesti. Ker pa se le nista oglasila, so že mislili, da gre za novo planinsko nesrečo, katere žrtve bi lahko postala omenjena gospoda. Toda zgodilo se jima je nekaj, česar nista pričakovala. Na Mojstrovki sta zašla na italijansko ozemlje in tu so ju v prepovedanem pasu dobile italijanske obmejne straže. Ker sta se jim zdela sumljiva, so ju odpravili v spremstvu lepo v Soško dolino, v tolminske zapore. Še prej so ju seveda natančno preiskali. V tolminskih zaporih so ju pridno zaslševali, vzeli celo odtise prstov in karto (1:100.000). Končno pa se je le pokazalo, da sta oba čisto nedolžna turista. Po tridnevnem bivanju v tolminskih zaporih so ju lepo izpustili ter odpravili do Podbrda, nato pa sta prišla v Ljubljano dne 10. septembra popoldne s tako neljubo zamudo, in seveda na vso moč zgrevana. Sedaj pa se jima Ljubljančani še smejejo, češ, da sta hodila po prepovedanih potih.

Največja kilometraža

ob vsakem vremenu in na vsaki cesti z gumo

A. GOREC, d. z o. z.

Palača Ljubljanske kreditne banke

CELJE - Garaža HASELBACH.

Ljubljansko gledališče

Opera — Začetek ob 20

Sobota, 12. septembra: *Lucia di Lamermoor.* Gostuje tenorist Josip Rijavec. Izven.

Nedelja, 13. avgusta: *Pod to goro zeleno . . .* Operета. Izven.

Ponedeljek, 14. septembra: Zaprto.

Naznanila

Ljubljana

1 *Kino Kodeljevo* igra danes ob pol 9 i. jutri ob 4., 6. in pol 9 operni film »Kraljica ljubezni«, v katerem poje Alessandro Zilian.

1 *Velesejmci in drugi ne pozabite,* da so v nedeljo v Ljubljani Belokranjci, ki bodo izvajali svoje tipične narodne plese, igre in običaje. Predprodaja v Matični knjigarni.

1 *Danes popoldne ob 15 se pripeljejo v Ljubljano iz Bele Krajine.* Ljubljansko društvo Bela Krajina jih sprejme na glavnem kolodvoru. Opozarjamo prijatelje in znance in znance ter jih prosimo, da se udeleže sprejema. Prav posebno pa še opozarjamo na jutrišnjo prireditev ob 15 na Sokolskem telovadišču v Tivoliju. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

1 *Ravnateljstvo drž. konservatorija* opozarja vse vpisane gojence, da je v ponedeljek, dne 14. t. m. od 15 do 17 razdelitev urnika za solopetje, klavir, violino, violončelo, kontrabas, orgle, kompozicijo in operno šolo, od 18 do 19 za vse ostale predmete. Vs gojenci naj se javijo v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice. Vpis je mogoč še tekom dneva v soboto in ponedeljek.

1 *Nočno službo imajo lekarne:* dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

1 *Trgovci!* Z ozirom na skorajšnji ustanovni občni zbor zadružne mlarne trgovcev detajlistov s specerijskim odnosno mešanim blagom, se vrši v soboto 17. t. m. ob 21, v Prešernovi sobi restavracije Novi svet, Gosposvetska cesta, informativni sestanek. Vljudno vabljeni vsi gg. trgovci, katerim je za napredek in procvit stanu. — Pripravljalni odbor.

Radio

Programi Radio Ljubljana:

Sobota, 12. septembra: 12.00 Druga za drugo se plošče vrtijo, z njih pa napevi veseli donijo 12.45 Vreme poročila 13.00 Čas, spored, obvestila 13.15 Druga za drugo se plošče vrtijo, z njih pa napevi veseli donijo 14.00 Vreme 18.00 Za delopust! Igra Radijski orkester 18.40 Pogovori s poslušalci 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nac. ura: Jovkić, Proka in Milutin Bojić (Sulka Kordić iz Belgrada) 19.50 Ameriški jazz-orkestri (plošče) 20.10 O zunanji politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) 20.30 Če študent na tabor gre. Pester večer. Rokopis in vodstvo: Ivan Rob. Sodelujejo člani radijske igralske družine, Akademski pevski kvintet, Radijski orkester in plošče 22.00 Čas, vreme, poročila, spored 22.20 Prenos lahke glasbe z velesejma.

Drugi programi:

Sobota, 12. septemrba: Belgrad I: 20.00 Srbski večer 22.00 Radijski orkester 23.00 Plesne plošče — *Belgrad II:* 20.00 Mala zveza (dr. Ristić) — *Zagreb:* 20.00 Sopran 20.30 Radijski orkester 21.30 Lahka glasba 22.15 Plesna glasba — *Dunaj* 20.00 Pester večer 21.40 Film 22.30 Bariton in orkester 23.15 Lahka glasba — *Budimpešta:* 20.00 Prenos z Dunaja 22.05 Ciganska glasba 23.10 Jazz — *Trst-Milan:* 17.15 Trio 20.45 Leoncavallova opera »Bajazzo« 22.45 Plesna glasba — *Rim-Bari:* 20.40 Niccodemijeva igra »Razburljivo pismo« 21.20 Vesela glasba 22.15 Plesna glasba — *Praga:* 20.20 Lukova simfonična pesnitev »Dozorevanje« 21.10 Slovo od poletja 22.15 Plošče

Kulturni obzornik

Francozi o Tonetu Kralju

Znana francoska umetnostna revija »La Reue moderne Illustrée des arts et de la vie« je v zadnji julijski številki prinesla izpod peresa umetnostnega kritika C. M o r o a daljši članek o zadnjih razstavah v Parizu, v katerem posveča precej prostora tudi slovenskemu umetniku Tonetu K r a l j u. Izvajanja te priznane francoske umetnostne revije so vredna, da jih zabeležimo tudi v slovenskem tisku.

»Na svetu so slikarji, ki ljudem ugajajo. Teh je precejšnje število, ker za kaj takega ni treba drugega, kakor malo spretnosti. Na svetu so tudi slikarji, ki ljudi zanimajo tudi zato, ker izražajo še nekaj več kot samo senzacijo, namreč — idejo. Na prste pa lahko seštejemo slikarje, ki bi nam v eni sami razstavi ugajali, nas zanimali in nas hkratu razgibavali. V to vrsto umetniških del moramo šteti portret »Moja žena«, ki ga je razstavil v Tuillerijskem salonu slovenski slikar in kipar Tone Kralj. Da je to delo umetnina, k temu pripomorejo živahnost in jasnost slikarskega dela, modela in kompozicije, prav tako pa psihološki izraz celote. Lepote ne moremo prikazovati, kakor prikazujemo teorije, lepoto je treba čutiti. Ne morem nič boljšega povedati, kakor da prinašam tu posnetek tega dela, ki nam kaže, da je življenja polni talent Toneta Kralja v njem dobil enega svojih najčistejših in najjasnejših izrazov. Ta portret dokazuje, da so ga vsa njegova prejšnja dela, ki so bila pogosto viharna in trpka, morala privesti do tega pomirjenega izraza, v katerem se kaže njegov ideal kot človeka slikarja in kiparja. Res je, da se je Kralj zadnje čase znatno razvil, kakor so ugotovili že številni moji tovariši iz inozemskega tiska. Ta razvoj se je nadaljeval v ravni črti na pobudo sil, ki so Kralja že od vsega začetka razgibavale.

Tone Kralj je Slovenec. To dejstvo daje njegovemu delu in njegovi miselnosti znake, ki jih ni mogoče prezreti. Kralj, sin slovenskega naroda, ki izhaja iz skromne na pol kmečke na pol obrtniške rodbine, v svojem delu označuje in poveličuje vse te značilne znake. Med njegova najboljša dela lahko štejemo tista, v katerih nam podaja slovenske tipe in običaje. Slovenci so trd, deloven narod, vajen skrbi in pomanjkanja, toda navezan na svoj domovinski in verski ideal z vso silo svojih življenjskih energij. Če postavimo na čelo njegovega dela »portret mojega očeta«, ki ga lahko vidimo v ljubljanskem muzeju, ter zraven pristavimo kompozicije, kakor »Kosilo na polju«, »Slovenska svatba«, »Slovenski kmet«, dobimo zvesto podobo tega naroda. Kot kipar pa je Tone Kralj v svojem delu izrazil verske vzore svojega naroda. Vera T. Kralja ni tiste vrste, ki diši po »rožnati vodi«. Kompozicije, kakor »Pasijon«, »Judežev poljub« trdo rišejo v lesu, ki je umetniku zelo domača snov, izraze telesne bolečine in duševnega trpljenja Tistega, ki je bil ženin trpljenja in revščine, dveh velikih bojazni ubogega človeškega rodu. Odličen izraz tega verskega ideala nam nudijo številne freske, s katerimi je Kralj okrasil dober ducat cerkvá po svoji domovini.

Zdaj pa zdaj je Kralj pustil les in ga zamenjal s kamnom ter izvršil nekaj zanimivih del za monumentalno arhitekturo. Toda po moji sodbi sta kmečko slikarstvo in kiparstvo v lesu najbolj značilna za svojevrstno osebnost tega resnično velikega in izrednega umetnika. Njegovo delo in njegovo navdahnjenje polahko prehaja iz realnosti v transcedentalnost, ki se mešata med seboj v originalnih vizijah. Ideja polni obliko njegovih slik ali kipov, kakor polni obilen sok zdrav in lep sad. Izredni Kraljev talent je prišel polagoma do splošnega priznanja, malo tukaj malo tam. Njegove razstave v Benetkah, Zagrebu, Belgradu, na Dunaju, v Pragi, Leipzigu, Berlinu, Amsterdamu, Antwerpnu, Parizu, Bruslju, Newyorku, Chikagu, Rimu, Milanu, Florenci in Padovi so njegov ugled znatno razširile. Od l. 1925 dalje pa je T. Kralj dajal Parizu pred drugimi umetnostnimi središči.«

Revija prinaša tudi reprodukcije Kraljevih slik »Moj oče«, »Moja žena« ter kipa »Pasijon«, zaključuje pa članek z besedami: »Upam, da njegova pošiljka Tullerijskemu salonu naznanja, da se bo odzdaj zvesto udeleževal naših razstav.« j.

★

Izid Humboldtovega nagradnega razpisa. Za 100 letnico smrti Wilhelma von Humbodlta je Nemška akademija v Münchenu 8. aprila 1935 ustanovila Humboldtovo kolajno, da bi s tem počastila spomin na ustvarjalno delo in znanstvene zasluge tega velikega Nemca na jezikovnem področju. To kolajno naj bi prejeli v odlikovanje oni inozemci, ki so si pridobili zasluge za pouk nemškega jezika. Predsednik Nemške akademije je določil naslednje naloge za nagrado: 1. Kaj pomeni Herderjevo narodoslovje za razvoj mojega naroda? 2. Kako mi koristi znanje nemščine v mojem poklicu in izven njega? 3. Oče mi je dal 200 mark za bivanje v novi Nemčiji; kako bom izvedel svoje potovanje po Nemčiji? — Odgovori so prišli iz 31 dežel; posebno obilna udeležba je bila iz Brazilije, Anglije, Japonske, J u g o s l a v i j e in Madžarske. Nagrado je dobilo 40 udeležencev razpisa. Iz Jugoslavije sta jo prejela dr. Teodor B o c i n iz Valjeva in Tade D r i n k o v i ć iz Splita. Nagrajeni prejmejo razen umetniško dragocene plakete s podobo W. v. Humboldta in pripadajoče listine pravico do štiritedenskega brezplačnega bivanja v Marktbreitu pri Würzburgu ob Maini, kjer Nemška akademija letos prvič prireja jezikovne tečaje. Po določitvi predsednika Nemške akademije bodo vrsto najzanimivejših izdelanih nagrajenih nalog sestavili v spis, ki ga bodo predložili kot svečani dar glavnemu zborovanju Nemške akademije, ki se bo vršilo v začetku oktobra v Breslau. — Tudi reklama.

»Naše morje«, štev. 4—5. Na tihem, brez kakih podpor, brez močnih pokroviteljstev je začela pred nekaj meseci izhajati slovenska mesečna revija »Naše morje«, ki naj Slovencem samo v slovenski besedi obrača oči k morju, naši svetovni cesti. Sedaj je hkrati izšla 4. in 5. številka, ki je tako po vsebini kakor po zunanji opremi vredna dosedanjih. Ima naslednjo vsebino: Likovič Joža: Naša kri in morje; Opomin ob poljskem prazniku morja; Smersu Rudolf: Čigav je otok Trstenik (po rapalski pogodbi spada k Jugoslaviji in tako ga beležijo tudi naši zemljevidi, v resnici je pa italijanski, ker so ga pač Italijani prej zasedli); dr. E. Stare: Velika važnost rednih pomorskih prog (o celokupnem trgovskem brodovju, ki plove po svetovnih morjih pod jugoslovansko zastavo); dr. Sovdat Miro: Sušak — slovenska luka; prof. Ig. Zlokovič: Pomorske šole v Boki Kotorski; dr. Hlavaty: Naši otoki; dr. Branko Vrčon: Pomorska sila Velike Britanije (konec). V »Razgledu« je nanizanih polno zanimivosti, ki se tičejo našega in tujih brodarstev in pomorskega prometa, in daljši članek o »Vprašanju ureditve naše pomorske države«. Vsem, ki se zavedajo, koliko tujih rok se stega po »veliki luži«, ki jo mi imenujemo naše morje, to revijo toplo priporočamo. Naroča se: Ljubljana, Gajeva ulica 9/III, in stane na leto 48 Din.

Nemo propheta in patria. Beležimo kot kronisti, kar piše češki katoliški srednješolski list »Jitro« (v 1. št. novega šolskega leta) o povesti Vladimirja L e v s t i k a »Dejanje« (češki prevod »Čin«), ki med Slovenci ni dosegla uspeha, nasprotno, je bila celo predmet persiflaži. Takole piše recenzent M. K.: »Veliko delo V. Levstika moremo uvrstiti med najboljša dela ne samo jugoslovanske, temveč tudi svetovne književnosti. Knjiga je tako zanimiva, z resnično tako originalno zamislijo, da zasluži najboljše plačilo na ta način, da bi bila kar najbolj brana in da bi si bralec izbral iz nje to, česar v mnogih knjigah ne najde.«

V Olomucu so začeli izhajati **spisi svetega Vojteha,** o katerem so dozdaj dvomili, da bi bil pisatelj. Zdaj pa je verodostojnost njegovih spisov dokazana ter sta zdaj izšli »Legenda o sv. Gorgonu« ter »pridiga o sv. Alešu« v knjižnici »Kristal« v Olomucu (1936, str. 24. Kč 2.50) ter v prevodu iz latinščine S. Katarine.

„Epidemija zločinske blaznosti“

(Španski učenjak Unamuno o prizorih državljanske vojne.)

Znani španski učenjak Miguel Unamuno, eden prvih pobornikov za špansko republiko, je povedal zastopniku lista »Matin« nekaj besed, kjer pravi, da je španska državljanska vojna patološki izrodek.

Španija živi v epidemiji zločinske blaznosti.

Celo v državljanskih vojnah prejšnjih stoletij ni nihče doživel takih razbrzdanih strahot. Saj je vse ko ogromen val samega rušenja, morjenja, ropanja in zločinov vseh vrst. Španski komunisti niso imeli nikoli niti slutnje o kaki obnovitveni politiki, in anarhisti pa sploh niso še nikoli mislili na kako tvorbo države. Ti ljudje so žrtve pobesnele pijanosti. Govoričijo sicer o nekakšni madridski vladi, a v Madridu ni nikakršne vlade. Tu so le še oborožene tolpe, ki počenjajo grozote in razbrzdanosti brez primere. Oblast imajo izpuščeni kaznjenci v rokah in ti se s samokresi kar igrajo. S predsednikom Azano sploh nihče ni, on je osamljen.

Predsednik, ki nima drugih misli, ko da piše članke,

je poglavitni krivec sedanjih dogodkov v Španiji.

Ko je izbruhnila vojaška vstaja, ni spoznal, da bi se vse ljudstvo rado pridružilo vojski. Oborožil je pa ljudi, ki so se pozneje, ko so imeli puške v rokah, izkazali, da niso drugega ko razbojniki. Med temi zločinci in ljudstvom z orožjem v roki, ki se bori v vrstah armade, bo vojna še dolga in strašna. General Franco, ki je prvovrstni poveljnik, in general Mola, moreta še rešiti Španijo. V Španiji je **armada edino ogrodje,** kamor se more postaviti oblast.

*

Neki časnikar lista »Reveil du Nord«, ki izhaja v Lilleu, je pa govoril z nekim bruseljskim izvoznikom, ki je bil na francosko-španski meji. Po besedah tega trgovca je časnikar mnenja, **da je popolnoma dokazano, da je sovjetska Rusija prevzela oskrbovanje španskih marksistov z živili in orožjem.**

Trgovec pravi tudi, da se odpelje v Bort-Dou ob franc.-katalonski meji, **da bo odpravil več tovornih avtov v Barcelono in Madrid.** Tovore prevzame navadno sam v Antverpnu in se ne briga, kaj je v tovorih, ki mu jih **plačajo po neki finski banki.** Ko se je časnikar radi tega začudil, da se trgovec odpravi na 1600 km dolgo pot, le da odpravi blago čez mejo, mu je trgovec odvrnil, **da so ti tovori posebne vrste.**

Na vprašanje, ali so tovori nemara orožje, — je trgovec pritrdil in dodal, da ima pravkar pošiljatev strojnih pušk v Antverpenu, ki jih bo moral spraviti v Španijo, kar bo precej težko.

Španski begunci v Bordeauxju. Ženske in otroke z omnibusi odpravljajo v posebna gostišča.

Ciganska božja pot

Ciganska Meka je v francoski Provenci, v vasi Saintes Maries, kjer počiva truplo njih zaščitnice Sare. V tej pokrajini, ki je tako polna legend, so se na čudovit način z belo ladjo pripeljali koj po Kristusovi smrti Lazar, Marija Magdalena, Marija Saloma in Marija Jakoba. Ondi, kjer je današnji Chemin des Saintes Maries (Pot treh svetih Marij), so postavili oltar in so začeli oznanjati domačinom evangelij. Njihova dekla Sara je medtem hodila okrog po vaseh in prosila potrebnega živeža za vse skupaj. V prvih letih krščanstva si je neki pobožni puščavnik postavil zraven oltarja bivališče in je čuval grob četverih žena in Lazarja. V 12. stoletju je provencalski grof dal ondi sezidati kapelo, ki je bila kmalu jako obiskana božja pot. V 15. stoletju je sezidal provencalski kralj René v Saintes Maries lepo cerkev, kjer počivajo zdaj svetinje teh svetnic. Po vsem svetu razkropljeni cigani pa posebno častijo sveto Saro, ker je z beračenjem preživljala vse tri svete Marije in še Lazarja in so si jo izbrali za svojo patrono. Seveda se cigani malo zmenijo za to, ali so te tri Marije in Sara kdaj živele v Provenci. Vsi cigani pa romajo tjakaj, pa bodi, da so z Balkana, iz Španije, Francije ali Anglije, bodi da so krščanske vere ali ne; vsi častijo grob svoje patrone.

Pisana množica ciganov pride vsako poletje v Saintes Maries in na večere plamtijo tu in tam po travnikih taboriščni ognji in od vse povsod se oglašajo vijoline ciganov.

Da se ne bi poedine skupine ciganov pomešale druga z drugo, ima vsaka ciganska družina svoj znak. S kako puščico ali ribo naznanijo, kam je kaka družina že odšla. Število črtic ob straneh puščice pa kaže, koliko je bilo vmes žensk in otrok. Črte, ki so dolge po 5 centimetrov, pomenijo odrasle, ženske in moške, ki imajo več ko 14 let. Črte v dolžini 2 in pol centimetra pa značijo otroke.

Čeprav zna večina ciganov jezik svoje dežele, vendar govorijo ciganščino, zmes mnogih jezikov. Dasi so cigani povsod neljubi gostje, vendar si tedaj, ko romajo na grob svete Sare, prizadevajo, da se lepo vedejo. Ne zmenijo se za politične zmede po deželah, koder romajo, zadovoljni so, da morejo mirno potovati dalje na svojo božjo pot.

V svoji preprostosti je pa ciganska pobožnost v cerkvi treh Marij zares ganljiva. Bolnike prinesejo prav k oltarju. S stropa visi na tenki, zlati verižici, ki so vanjo vpletene rože, majhna skrinjica, v kateri je baje srce svete Sare.

Drugi dan, to je nekaj dni pred kresom, imajo ciganski romarji svečano procesijo k morju. V morje spustijo bel čoln v spomin na ono belo ladjo, s katero so se po legendi pripeljale one tri Marije. Z zahvalnimi molitvami blagoslovijo morje. Nato more dobiti blagoslov tudi vsak cigan posebej in tudi njih konji in vozovi, ki so jih pripeljali v Saintes Maries. Ponoči ob svitu sto in sto taboriščnih ognjev vsa ta ciganska družba pleše in prepeva. Preden pa vzide sonce, pospravijo šotore in cigani se spet razkropijo po vsem svetu.

»Ali se dobijo tu razglednice?«

Most, ki se premika. Pri velikih vojaških vajah v južni Angliji so preizkušali tudi pomožni most za pristajanje moštva na vodi.

Čiščenje Iruna. Ko so beli prišli v Irun, so morali vsako cesto posebej očistiti boljševikov. Na sliki stoji med vrati tudi ženska-komunistka, ki se je tudi udeleževala bojev zoper bele.

Odkod so naše rože

Marsikaka cvetica ima že v svojem rojstnem kraju, v gozdu ali na travniku, takšno krasno cvetje, da se zdi nemogoče, to cvetje še kaj polepšati. Glede na to se take plemenite rastline ne dajo ničesar naučiti. Druge rože pa so v svoji domovini brez pomena in so šele čez 100 let, ko dovršijo šolo poplemenitenja, izšolane rože.

Imamo nekaj cvetic, ki jih človeštvo pred 60 do 80 leti še pogledalo ni. Le krizanteme so bile že pred 2000 leti kulturne, ne da bi se bilo Evropi kaj sanjalo o njih.

Kdor pogleda po vzhodnoafriških pustinjah, vidi med travami svetlorumene, čez meter visoke cvetlične sveče. To so **gladijole** velikanke, ki so v zvezi z vrstami ob Sredozemskem morju dale naše lepe gladijole.

V gorah mehiške planote, blizu mesta Mehike, prav ondi, kjer je ognjeniška toplota zemlje v zvezi z ledenimi vodami ledenikov, je rastel grm, ki je bil podoben našemu španskemu bezgu in je imel lilaste cvetove. Iz tega grmičja in še iz nekaterih razvrsti smo dobili **dalijo** naših vrtov. Pred kakimi 130 leti so prišla semena v Evropo. Leta 1830 so kazali v Berlinu že 200 vrst dalij.

Na bregovih reke Missouri je v 18. stoletju neopaženo cvetela modričasto rdeča, precej grda rastlina, ki je bila meter visoka. Kasneje se je razvil iz nje **floks,** ki ga imamo po vseh vrtovih. A šele pred 60 leti so sprejeli floks v višjo šolo in ga poplemenitili. Anglija, Nemčija in Holandska in Francoska so sodelovale pri tem in vrtnarji vseh štirih držav se še zdaj bavijo z njim.

V gorovju severne Japonske raste tričetrt metra visoka, sivolisasta rastlina, ki se ji vejice vrtinčijo po steblu in ima rumene cvetove. Ta rastlina je **mati vse krizantemske krasote** na svetu in šele pred 200 leti je prišla v naše kraje.

Po divjem kitajskem, srednjeazijskem in vzhodnoevropskem pogorju rastejo nizke ali do meter visoke, modro cvetoče rastline, ki so lepe, vendar ne kriče. Iz te rastline in zveze njenih vrstnic so pred 100 leti prišli **ostrožniki** v naše vrtove. Krog l. 1870 so jo začeli »šolati« v Franciji in Belgiji. Vse vrtnarje je kmalu navdušila in s svojo modro barvo je kmalu zagospodarila po naših vrtovih, kjer je zdaj modra barva ostrožnikov poč prva barva vrtov.

Za gladijole se zdaj najbolj briga Nemčija, da bi jih še bolj poplemenitila. Za floks se zanima ves vrtnarski svet, krizanteme obdelujeta Francija in Japonska, ostrožnik ima svoje »šole« v Angliji in Nemčiji, dalija pa obiskuje posebne zavode vrtnarjev v Ameriki, Holandski in Nemčiji. Prav ganljivo je skupno delovanje več narodov za poplemenitenje vrtnih rož. V eni sami roži so združena prizadevanja več narodov. Poplemenitenje cvetic je jako lep pozdrav kulture, ki ga narod pošilja narodu.

Zaroka nizozemske prestolonasednice Julijane, ki si je izbrala za ženina princa Bernarda Leopolda, ki je nečak kneza Lippe, ki je pred vojno še vladal kneževino Lippe.

„SLOVENEC“ pred 60 leti:

V Ljubljani, v torek, 12. septembra 1876

Razlika med Hrvati in Slovenci.

Zdaj ko se je po nekaterih slovenskih in hrvaških časnikih pričelo nekako besedovanje zarad politike Hrvatov glede jugoslovanskega boja, utegne služiti marsikomu v pojasnenje, če se malo natančneje ozremo po Hrvaškem. Hrvatom se očita, da so v sedanjem času, ko skoro pri vseh narodih slovanskih kipi in vre, premrzli in sicer zato, ker imajo premalo srca za južne brate, kakor so tudi nasproti Slovencem in Čehom nekako preveč svoji, to je, hočejo biti le Hrvatje(?), a ne Slovani, hočejo doseči popolno samostojnost, a ne v družbi z drugimi Slovani, ampak s pomočjo Madjarov. Opozorjeni so bili na nevarnost take politike, ktera bi jih utegnila spraviti pod jarem Madjarov in še ob to pičlo samostojnost, ki jo zdaj imajo. Tedaj bi za lečo pičle samouprave in drobtino narodnega jezika v šoli in uradu prodali Madjarom vse druge narodne pravice in slednjič, ko bi bili popolnoma v njihovih pesteh, bi jim Madjari še to malo prav lahko polagoma izvili iz rok.

Ako hočejo Hrvatje, namreč sedanja vladna stranka, kedaj pri ljudstvu najti trdno in zanesljivo podporo v boji zoper Madjare, si morajo narod šele prirediti, to spoznavajo menda sami in politika njihova je tudi po tem vzravnana. Izobraziti sploh, tedaj tudi politično, se pa ljudstvo dá le po šolah in zopet le v mirnih časih, zato je Hrvatom v prvi vrsti ležeče na tem, da imajo mir, kakoršnegakoli, če jih prav nekaj stane. Pripoznati se mora, da ta načrt ni slab, vendar ima eno in to veliko napako, da sloni na temelji, v pesek stavljenem. Časi so burni, ob mejah hrvaških razsaja hud boj, Avstrija in Ogerska sta znotraj vsi razbrskani in Ogri, ktere hočejo Hrvatje imeti za ščit, so vsled slabega gospodastva sami na robu brezdna. In v teh burnih časih hočejo Hrvatje imeti mir, medtem ko ob njih mejah vse gori, ko jim že danes ali jutri utegne vdariti Turek čez mejo v deželo! Skušnja uči, da se vojaki za boj dosti bolje, ko po najmarljivejših vajah izurijo v vojski sami. To velja tudi o političnem boji. Češki narod, ki zdaj tako vrlo bori se pod narodno zastavo, se tega ni učil v mirnih časih, ampak učil se je boja v boji; isto velja o nas Slovencih, tudi naše ljudstvo ni zadobilo politične zrelosti, kolikor je ima, v šolah in v mirnih časih, ampak v vednem bojevanji z nasprotniki.

Jezikovne zmede v Indiji

Indija ima 33 prajezikov in 300 jezikov, ki so izvedeni iz teh prajezikov. Najbolj razširjen jezik je hindi, ki ga govori 82 milijonov ljudi. Nato sta jezika bengali in telegu, a po angleško govori le 304 tisoč ljudi. Mimo teh jezikov sta še hindustani in hurdum, ki so ju iznašli ko esperanto, da se morejo trgovci raznih pokrajin sporazumeti drug z drugim.

»Tako? Pravite, da je Bernard velik za svoja leta? Jaz bi pa skoraj rekla, da je bil večji, ko je bil manjši!«

•

Nemškega maršala Hindenburga, ki je v svetovni vojni dosegel že vse dosegljive vojaške čine in imel že vsa odlikovanja, je nemški cesar po neki zmagoviti bitki, ko mu že ni mogel podeliti nobenega odlikovanja, vprašal:

»Gospod maršal, kaj hočete imeti še in kaj naj vam še podelim?«

»Vaše Veličanstvo,« je odgovoril maršal, »samo avstrijski računski podčastnik bi rad še bil...«

•

Bivši avstrijski finančni minister je bil zelo debel in velik človek, imel pa je majhno in drobno ženico. Pri neki dvorni prireditvi, kamor je prišel tudi on s svojo ženico, ki je bila zelo dekoltirana, je rekel ministrski predsednik cesarju, ko ga je zapazil, da prihaja: »Veličanstvo, poglejte, ravnokar prihaja naš finančni minister s svojim nepokritim deficitom...«

Slavnostno zborovanje gluhonemih

»Društvo gluhonemih« je proslavilo dne 5. in 6. septembra t. l. petletnico svojega obstoja in delovanja. Te proslave se je udeležilo okrog 120 gluhonemih iz vse dravske banovine. Navzoči pa so bili tudi gluhonemi iz Zagreba in Belgrada, pa tudi iz Celovca in Gradca. Slovesno zborovanje v Rokodelskem domu je otvoril predsednik društva g. Šturm, glavno poročilo pa je podal tiskarnar g. Sitar, ki je zborovalce pozdravil v slovenščini, srbohrvaščini in nemščini. Z velikim navdušenjem je bila sprejeta vdanostna brzojavka kralju Petru II., s prošnjo, da bi mladi kralj podprl njih trpko življenje. G. Sitar je opisal nadalje v svojem poročilu položaj neizšolanih in izšolanih gluhonemih. Pobijal je mišljenje ljudi, ki podcenjujejo sposobnosti gluhonemih za delo. Poudarjal je, da bi si vsi gluhonemi lahko služili sami svoj kruh, ker so v delu enakovredni, v nekaterih strokah pa še boljši delavci kot polnočutni. Zahteval je več gluhonemnic v naši državi ter uzakonitev šolobveznosti vseh gluhonemih. Primerjal je naše šolstvo gluhonemih s šolstvom v drugih državah. Med tem, ko so pri nas le 4 gluhonemnice (Ljubljana, Zagreb, Belgrad, Jagodina), imajo Čehi 17 gluhonemnic, v Nemčiji, Franciji in Italiji pa je število gluhonemnic povprečno še večje. Zato je »Društvo gluhonemih« naslovilo posebno spomenico ministrstvu prosvete in ga zaprosilo, da se usmili zapuščenih gluhonemih in otvori v državi več gluhonemnic in s tem ublaži njih težak položaj. Sprejeta je bila na zborovanju tudi resolucija za osebno varnost gluhonemih v prometu. To resolucijo so v imenu vseh zborovalcev podpisali razni zastopniki.

Popoldne so imeli gluhonemi iz Ljubljane v isti dvorani dva šaljiva prizora, hoteč pokazati tovarišem uspeh svojega petletnega društvenega dela. Svojetveni igri je prisostvovalo tudi mnogo drugih prijateljev gluhonemih in učiteljski zbor ljubljanske gluhonemnice z g. ravnateljem Grmom na čelu. Nadalje so zastopali dr. Steska podporno društvo za gluhonemo mladino v Ljubljani, g kanonik Stroj Alojzij pa Rokodelski dom. Igrokaza sta prav posrečen poskus in dobra zamisel, kako se lahko gluhonemi vadijo v govoru pa izstopu iz šole. Naj še omenimo značilno skupino prvega igrokaza, ki je bil nekaka revija vseh stanov, ki jih zavzemajo gluhonemi v praktičnem življenju, kakor mizar, čevljar, krojač, kipar, slikar, pleskar, tiskar, zobotehnik, kovač, litograf, gospodinja, modistinja, sluga itd., dokazujoč s tem neumiselnost predsodkov o nezmožnosti gluhonemih za važna in odgovorna dela. Nastopajoči zavzemajo tudi v resničnem življenju stan, katerega so predstavljali na odru.

Na svojo prireditev je Društvo gluhonemih v Ljubljani lahko ponosno, ker tako delo vodi k resnično poplemenitenju gluhoneme duše. V takih trenutkih imajo nesrečne duše vsaj malo veselja in izpremembe v svojem težkem življenju.

Pristavljamo, da se že več desetletij govori o povečanju ljubljanskega zavoda, ki je bil zidan leta 1900 za 50 otrok. Sedaj se drenja v njem 111 otrok. Letos je zaprosilo za vstop 40 otrok; sprejetih bo pa zaradi prenapolnjenosti največ 14 nesrečnikov. Zato kličemo z g. Sitarjem tudi mi: Kam z drugimi? z željo, da bi oblasti že enkrat pričele resno obravnavati vprašanje povečave ljubljanskega zavoda.

Šolski upravitelj † Edvard Markovšek

Preteklo nedeljo smo ga pokopali v Ljubnem na Gorenjskem, kjer je deloval nad 35 let in vzgojil skoro ves sedanji rod. Veličasten je bil njegov pogreb, veličasten, kakor gre le očetu v fari. Spremljalo ga je sedem duhovnih gospodov z radovljiškim dekanom na čelu, resničnih prijateljev pokojnega Edvarda; dolga vrsta ljudi, domačinov in iz drugih krajev, tudi iz Ljubljane, med njimi mnogo stanovskih tovarišev in sošolcev, šolska mladina, ki se je vsa v cvetju vila za križem, ga je spremljala. Za krsto je stopala potrta pokojnikova žena in mlada hčerka.

Še so ga videli, včeraj, predvčerajšnjim je bilo. V naslonjaču pred hišo je počival, toplo božje solnce ga je božalo, žvrgolenje drobnih ptic in šumenje gozda pod hišo ga je uspavalo. In še v tej dremotici je mislil na Boga, ki ga je tolikokrat prejel v bolezni in v zdravju, in topel vzdih zahvale mu je komaj slišno vztrepetal na ustnicah. In ko se mu je ob solnčni luči že svitala večnost, se je še poslednjičkrat zbudila v njem pevska natura. In ko je kakor v prividu gledal lepoto slovenske zemlje, ki jo je tolikanj ljubil, mu je privrela kakor iz daljnih daljav, kakor iz solnčnih višav, pesem: Sloveneki svet, ti si krasan ... In v tem razpoloženju je brez borbe, z zamrlo pesmijo v grlu, s solncem v srcu in v očeh, prestopil prag večnosti.. In danes ga spremljamo na njegovi poslednji poti. Bil je vreden našega spoštovanja in naše ljubezni. Ni se pehal za boljša učiteljska mesta, skromen, kakor je bil, se je zadovoljil z enorazrednico — najprej v Podkraju, kjer je služboval pet let, in nato v Ljubnem, kjer je prebil ostalih 30 let. S 35 službenimi leti je stopil v pokoj, ki ga je užival 5 let. Za svoje šolsko in izvenšolsko delovanje je bil odlikovan z redom Sv. Save. Pokojni je bil pravi ljudski učitelj in vzgojitelj.

Vzgajal pa je v prvi vrsti z lastnim zgledom. Dajal je, kakor beremo v evangeliju: »Bogu, kar je božjega, in kralju, kar je njegovega.« Svojega svetovnega nazora in verskega prepričanja ni nikdar skrival, nego ga pogumno, možato in brezkompromisno kazal v dejanju vedno in povsod. Orglal in prepeval je s svojim lepo donečim tenorjem v farni cerkvi, dokler ga ni bolezen položila na bolniško posteljo. Pesem se je pa oglasila tudi v vsaki družbi, kjer se je bil pokojni Edvard pokazal. Prijateljstvo in tovarištvo mu ni bilo le prazen zvok, nego občutena resničnost, za katero se je tudi, ako je bilo treba, žrtvoval. Bil je pravi mož beseda. Delil je dobroto, da levica ni vedela, kar je dala desnica; ko pa je po mrtvoudu ohromela desnica, je dajal z levico. — Žalostno so doneli ljubenski zvonovi Matere božje udarjene, ko smo spremljali tega blagega moža na zadnji poti, žalostno so se glasili žalni psalmi in pogrebne molitve, ki so jih opravljali duhovni gospodje z občuteno pieteto in resnobo, ter zajeli vso množico, ki se je v tihi žalosti zgrnila na farnem pokopališču. Ob odprtem grobu se je prav ginljivo poslovilo več govornikov od pokojnega Edvarda in slavilo njegove zasluge. Posebno je užgal in pretresel srca govor preč. g. dekana Faturja iz Radovljice, in pa učitelja-domačina g. Pogačnika iz Celja, da ni ostalo nobeno oko suho; vse je ihtelo za pokojnim plemenitim krščanskim učiteljem ter mu želelo mirnega počitka pod okriljem ljubenske Matere božje udarjene v domači ljubenski zemlji.

Občinske volitve v Polju

Še dober teden in odločila se bo in končno uredila naša občina. Za večino volivcev je odločitev jasna. Saj je lista JRZ edina resna lista, po sestavi in programu. Naša lista je bila prva vložena in potrjena. Volivni odbor je priredil v tekočem tednu več javnih vaških shodov, na katerih sta govorila gg. Stare in Tomazin. Nasprotniki so prejeli prve zasluženе lekcije. Navdušenje na eni in potrtost na drugi strani. Bivši vlastodržci, v družbi kmetijcev, letajo in rote, prosijo in lažejo volivcem, celo zadnji manever na kašeljsko nedeljo s starokatoliškim bogoslužjem jim ni pomagal. Ne morejo dobiti podpisov za svojo listo.

Pristavili pa so k tem volitvam svoj piskerček tudi Topalovičevi bratci. Poglejmo si jih malo pobližje. Izpovedujejo marksistična načela. Hrvaški tisk jih dosledno imenuje »komoraši«, to pa radi tega, ker se je cela družba, ki predstavlja marksiste, vsidrala v vse delavske zbornice, ki so tako postale molzne krave. Ako bi zbornic in socijalnih ustanov ne bilo, bi tudi marksistov pri nas ne bilo. Njih delo pa smo (tudi v naši občini) videli: Za mastne plače — mesto da bi se temeljito brigali za delavske interese — so se bratili in paktirali s predstavniki kapitala. Zveza socijalistov z demokrati je bila že kar sama po sebi razumljiva. Mar jim je bilo delovno ljudstvo! Plače po 10 tisoč dinarjev, kolikor je imel njih vodja za centralistično priganjaštvo, to je njihova socialnost! Kdo je zakrivil centralizem v delavskem zavarovanju, ako ne marksisti? Kdo je podpiral vse bivše vlade v ukrepih proti Sloveniji? Zopet marksisti. In to vse radi tega, da so s tem dobivali sredstva zase in svoje »gibanje«.

In ako pogledamo z načelnega stališča. Kdo je prvi za libarelci, a hujše udaril na brezbožni zvon, ako ne marksisti? Kdo je propagator brezverstva? Oznanjevalec in organizator sežiganja mrličev? Zopet marksisti.

Kam pa vodi njihovo prizadevanje in kaj je plod njihovega dela, če prilezo do oblasti, nam je zgovorna priča Rusija, Mehika in Španija (kaj bi naredili, so tudi naši sociji povedali na shodu pred dnevi v Zadobrovi).

Zato je odločitev lahka. Kdor hoče socijalno pravičnost, ta ne bo za nacio-liberalce in njih priveske, in ne za socijaliste in njihovo laži kulturo.

Kdor hoče, da nam bo spoštovana družina in vera, ta ne bo za socijaliste. Kdor hoče, da se Slovenci končno otresemo za nas pogubnega centralizma, ta ne bo za nacionaliste ne za marksiste.

Kdor pa hoče pravičen socialen red, da bo spoštovana vera očetov, družina, red in stanovska vzajemnost in pošteno gospodarstvo za vse in vsakogar v državi, banovini, občini, ta bo samo za kandidatno listo JRZ, katere nosilec je g.. Keber.

Volivci! Delavci, kmetje, obrtniki. V nedeljo, 13. t. m. ob 4 pop. vsi na velik manifestacijski volivni shod v društveni dom. Govore gg. minister dr. Miha Krek, minister dr. Kožulj, Fr. Smodej in g. Stare. Vsi na shod! Naj zmaga poštenost, red in pravičnost. Naj zmaga tudi v naši občini stranka našega voditelja dr. Korošca.

Sport

V nedeljo: Ljubljana-Jugoslavija

Prvo kolo državnega prvenstva nam prinaša v Ljubljano moštvo iz naše prestolnice: SK Jugoslavijo. Rdeči ljubljenci belgrajskega športnega občinstva so prišli v Ljubljano po prve dragocene točke. Sodeč po zadnjih rezultatih, ki jih je to moštvo izvojevalo v neoficielnem »Jugokupu«, kjer se je plasiralo v finale z Gradjanskim, v prijateljskih tekmah na lastnem terenu in v tujini je moštvo Jugoslavije v odlični formi.

Moštvo Jugoslavije sestoji povečini iz večkratnih državnih reprezentantov. Lukič, Zečevič, Perlič, Lojančič, Gjokič so imena, znana po vsej državi. Lojančič je brez dvoma najboljši vodja napada, ki ga je dosedaj imela jugoslovanska reprezentanca.

Proti taki elitni enajstorici bo Ljubljana postavila v boj svojo najboljšo gardo.

Nedeljska prvenstvena borba, v katero bosta oba nasprotnika vložila vso nogometno umetnost, bo sigurno nudila našemu športnemu občinstvu velik in nepozaben užitek.

Moštvo Ljubljane se mora takoj v začetku zavedati, da je treba v taki borbi, kot je državno prvenstvo, v prvi vrsti doma pobirati točke. Izven Ljubljane je to vsekakor težje.

Na našem športnem občinstvu pa je, da na dostojen način bodri svoje moštvo, proti gostom pa ne sme pasti žal beseda, ker edino na ta način bomo dokazali, da je tudi naše športno občinstvo dobro vzgojeno ter da ne zaostaja za ono ostalih športnih centrov.

Glavna tekma, ki jo bo sodil sodnik g. Podupsky, prične ob 16.30, predtekma Ljubljana rez.: Dask iz Trbovelj pa ob 15.

Celjski šport

Ob priliki športnega dne SK Olimpa se je vršil v nedeljo dopoldne v gostilni pri Jugoslovanu v Gaberju propagandni table-tenis turnir. Sodelovali so ŽSK Hermes iz Ljubljane, SK Celje, SK Jugoslavija, SK Atletik in SK Olimp. Hermežani so zasedli prvo, Celje pa drugo mesto. Nepričakovano so zmagali Atletiki nad Jugoslavijo s 3:1. Pokazali so zelo lepo igro. Najboljša celjska igralca sta Čoh in Furlan, od Jugoslavije, ki sta pa proti Fabjanu in Vidmarju od Atletikov izpadla.

Dopoldne so bile tudi lahkoatletske tekme juniorjev, ki so izpadle sledeče:

Nastopilo je 22 juniorjev, 20 članov SK Olimpa in 2 od SK Jugoslavije. Rezultati:

Tek na 100 m: 1. Gradišnik Fedor 13 sek., 2. Šoster Gustav 13.5 sek., 3. Skale Rafael 13.6 sek. — vsi trije SK Olimp.

Tek na 80 m: 1. Gradišnik Dušan (SK Ol.) 10.3, 2. Svetel Karel (SK Jugosl.) 10.4, 3. Žohar Oskar (SK Ol.) 11.2.

Skok v višino: 1. Körner Walter (SK Jgsl.) 1.50 m, 2. Cincer Josip, Žohar Oskar in Skale Gvidon, vsi SK Ol. 1.46 m, in 3. Polutnik Mirko (SK Ol.) 1. 43 m.

Skok v daljino: 1. Gradišnik F. 5.36 m, 2. Gradišnik D. 5.17 m, 3. Körner W. 5.02 m.

Troskok: Cincer J. 10.73 m, 2. Gradišnik D. 10.60 m, 3. Körner W. 10.18 m.

Skok s palico: 1. Keršek Rudolf 2.30 m, 2. Cincer Josik 2.25 m, 3. Jano Rado 2.20 m. Vsi trije startali za SK Olimp.

Met kopja: 1. Cincer J. 37.5 m, 2. Božič Stanko (SK Ol.) 37.10 m, 3. Körner W. 36.68 m.

Met diska (2 kg(: 1. Cincer J. 28.8 m, 2. Gradišnik D. 27 m, 3. Keršek R. 26.50 m.

Met krogle: 1. Gradišnik D. 14.95 m, 2. Cincer J. 12.85 m, 3. Božič St. 12.60 m.

Pokalni turnir SK Mengša

V nedeljo je priredil SK Mengeš v Mengšu pokalni brzo-turnir, na katerem sta sodelovala SK Domžale in SK Zalog. SK Kamnik je tik pred pričetkom turnirja odpovedal sodelovanje, ker ni mogel postaviti kompletnega moštva.

Rezultati:
SK Domžale:SK Zalog 2:3.
SK Mengeš:SK Zalog 1:0.
SK Domžale:SK Mengeš 2:2.

Pokal si je zasluženo priborilo moštvo SK Mengeš, kar je številno občinstvo burno pozdravilo. Prvi dve tekmi je sodil g Martelanc, zadnjo pa g. Mandič objektivno.

Grafika: Reka

V soboto 12. in v nedeljo 13. t. m. se bo odločilo, kateri od teh dveh klubov bo igral bodočo sezono v podsavezni ligi. Tak je namreč sklep podsavezne skupščine, da se kvalificira v prvi razred ono moštvo, ki doseže v teh dveh tekmah boljši rezultat. Reka, kakor tudi Grafika igrata lep kombinacijski nogomet, ter je izid vnaprej težko prerokovati. Dosedanja srečanja so prinesla vedno tesne rezultate v prid tega ali onega kluba. Zato se nam obetajo lepe in zanimive borbe in sicer:

V soboto, 12. t. m. ob 16. 30 na igrišču Hermesa v Šiški.

V nedeljo, 13. t. m. ob 10. dopoldne na igrišču Reke na Viču.

Prijatelji obeh klubov in ljubitelji nogometa vabljeni.

Vse šolske potrebščine

kupite najceneje v trgovini

H. NIČMAN

LJUBLJANA, KOPITARJEVA UL. 2

✚

Nenadoma nas je zapustil ob tričetrt na štiri zjutraj naš nepozabni, nenadomestljivi, predobri soprog oziroma papa, brat, tast, stric, gospod

Fabjan Anton

višji davčni upravitelj v pokoju

Spremili ga bomo v nedeljo, dne 13. septembra ob štirih popoldne iz mrtvašnice na mestno pokopališče.

Maribor, 11. septembra 1936.

Žalujoče rodbine:
Fabjan, Jezovšek, Grošelj, Hanke, Kranjc in ostalo sorodstvo.

Poravnajte naročnino za „Slovenca"

✚

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem sporočamo, da je umrl naš predragi brat in stric, gospod

Andrej Poderžaj

Pogreb pokojnega bo dne 13. septembra ob treh iz Zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta 9, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 11. septembra 1936. Žalujoči ostali.

Nemška knjiga o koroških Slovencih

(Konec.)

Toda v resnici je potekal obisk kanclerja veliko bolj neugodno za Slovence, kakor bi mogli sklepati po knjigi Veiterja. Prošnja Prosvetne zveze, da bodi njen zastopnik v spremstvu kanclerja, je bila odklonjena. Obisk kanclerja, ki je vendar hotel tudi slovensko ljudstvo videti, je bil omejen na nekaj nemškutarskih vasi in trgov (Bistrica, Borovlje, Velikovec itd.). Okrajni glavarji in župani so skušali preprečiti sprejem slovenskih deputacij v Bistrici in drugod, le z največjo silo se je posrečilo slovenskim deputacijam dobiti ponekod dostop. V Dobrlivesi je kordon »Heimatschutza« in orožnikov Slovencem onemogočil dostop do kanclerja. Obisk kanclerja v tej obliki je bil neke vrste plebiscit in znova so se razplamtele vse nacionalne strasti. Nemci so ves javni, uradni, orožniški, učiteljski aparat razvili, da bi vsestransko okupirali kanclerja, ki je žalibog videl predvsem vso parado nemškutarstva, ne pa pravo, slovensko ljudstvo. Slovenske deputacije so se morale na vse načine urivati in vsiljevati, da so prišle do besede. Vsekako je s tako umetno parado kancler nehote pripomogel nemškutarstvu, ki je večinoma na tem ozemlju istovetno z nacionalnim socializmom in navdušeno za veliko Germanijo, do nepotrebnega triumfa, Slovencem pa povzročil prav tako nepotrebno ponižanje in zasmehovanje: tam ves sijaj oblasti, naslovov, avtoritete, izobraženstva, kapitala, uniforma, tu do smrti utrujena, uboga, pohlevna, izmozgana kmetska slovenska raja.

Obisk je bil absolutno pogrešena poteza in vemo točno, da so narodno zavedni Slovenci bridko občutili to nepotrebno paradno ponižanje.

V VIII. poglavju (str. 156) obravnava avtor izglede za bodočnost. Da hoče pri rešitvi spornega vprašanja tako zvane nacionalne dvoživke (»nemškutarje«) izključiti, je hvalevredno. Ker po mnenju avtorja na Koroškem ni ne med Slovenci ne med Nemci osebnosti, ki bi ne bila enostransko prejudicirana v danem vprašanju, predlaga avtor, da bi se imenoval komisar, ki je izven Koroške in vendar pozna problem in ki naj stavi vladi primerne predloge glede ureditve šolskega vprašanja in enakopravnosti slovenščine v javnem življenju; vsaj za deset let naj se da koroškim Slovencem možnost razvoja. Če bi n a r a v n a germanizacija še napredovala, potem bi ne imelo smisla, dajati Slovencem kulturno avtonomijo in jih proti lastni volji reševati.

★

Avtor je izdelal za nadaljna pogajanja poseben zakonski predlog glede šolstva (str. 160), po katerem bi država ustanovila javne slovenske šole, ako in kjer starši 40 otrok to zahtevajo. Slovenci bi tvorili krajne in okrajne šolske okoliše, ki bi tudi volili iz svoje srede slovensko sekcijo deželnega šolskega sveta. Za slovenske šole bi vlada imenovala lastnega deželnega šolskega nadzornika, event. tudi okrajne šolske nadzornike. Dosedanje nemške in utrakvistične šole bi obstojale naprej, dokler bi na vsled novih slovenskih šol postale brezpredmetne. Za vzgojo slov. učiteljev naj se na celovškem učiteljišču ustanove slov. sporednice za vse razrede. Na srednjih šolah naj bo slovenščina obvezen predmet za Slovence, na dunajski in graški univerzi naj bodo posebni lektorati za slovenščino.

V n o t r a n j i službi imajo občine in avtonomne oblasti pravico posluževati se slovenščine, tudi v medsebojnem občevanju in v občevanju s strankami. Z državnimi in deželnimi oblastmi naj občujejo nemško. Posamezne stranke smejo vloge na deželne in zvezne oblasti nasloviti v slovenščini in zahtevati slovensko rešitev.

Uradništvo d v o j e z i č n e g a o z e m l j a naj bi bilo vešče obeh deželnih jezikov. Kot dvojezičen velja okraj ali občina, če je vsaj 10% prebivalcev Slovencev. Za ugotovitev slovenske ali nemške pripadnosti je lastna izpoved merodajna, pa tudi občevalni in materni jezik. Slovenci bi smeli, ako se jih javi 3000, razpisati posebne doklade na svoje »rojake« (Volksgenossen).

Tudi v stanovskih zastopstvih naj bo slovenska ljudska skupina primerno zastopana. Po uzakonitvi teh predlogov naj bi vlada imenovala za 8 mesecev Nemca, ki dobro pozna razmere, za komisarja, ki bi posredoval med slovensko skupino in nemško vlado.

★

Končna naša sodba bi bila: knjiga zasluži vso pozornost narodnih politikov, teoretikov, ki se pečajo z manjšinskimi problemi, pozornost vse slovenske inteligence, ki bo iz nje spoznala vso važnost koroškega sloven. problema. Dokumentacija knjige je res bogata. Avtorju moramo priznati poleg strokovnosti tudi resno etično in pravno usmerjenost. Mnogim nemškim krogom bo odprla nove, nenavadne poglede na koroški problem.

Na nas Slovence pa napravi knjiga mučen vtis: razvija pred našimi očmi vso t r a g i k o koroških Slovencev. Ne moremo pritegniti avtorju (st. 18), da je problem slovenske manjšine na Koroškem relativno manjše važnosti kot drugi manjšinski problemi. Za n a s, Slovence, je ta problem življenjske važnosti, ker smo majhen narod, vsekako veliko večje važnosti kot za Nemce problem njihovih narodnih manjšin v Kočevju ali Bukovini.

Če nadalje vidimo iz knjige, koliko obljub so merodajne osebnosti že dajali ob raznih prilikah koroškim Slovencem, koliko odlokov so že izdali, koliko člankov, brošur, knjig so napisali Nemci v tej zadevi v svoj prilog, potem si moramo zakriti obraz in nehote vzklikniti: »Pustite vse upanje, vi, ki ste pod njimi!« Nemci se igrajo s koroškimi Slovenci, kakor mačka z miško. Očividno mislijo mnogi, da pride kmalu čas, ko bo mačka to miško snedla.

Najboljši dokaz temu domnevanju je ljudsko štetje. Uradno štetje je na sedanjem koroškem ozemlju ugotovilo l. 1934 samo še 26.700 Slovencev, leta 1923: 37.224; na istem ozemlju l. 1910 še 66.224. Umljivo je to padanje, če beremo okrožnico deželne koroške vlade z dne 23. febr. 1934 na okrajna glavarstva, ki odreja, da je odločilen kriterij za označbo »sprachliche Zugehörigkeit«, kulturni krog, kateremu hoče pripadati posameznik, ne pa kriterij potomstva ali dejanskega maternega, ozir. občevalnega jezika. Jasno je, da je za ubogo slovensko rajo naravnost heroizem javno izjaviti: da hoče pripadati slovenskemu kulturnemu krogu: kajti podtalno, podzavestno se to tolmači kot dilema med avstrijskim in jugoslovanskim kulturnim krogom. Mnogi vodilni Nemci mislijo, pri bodočih ljudskih štetjih se bo ta pripadnost k slovenskemu kulturnemu krogu skrčila na 15.000, na 10.000 in končno na nekaj stotin! Tedaj bodo Nemci zaprli knjigo slov. manjšine in vprašanje bi bilo rešeno, če... če... — ne bodo posegli vmes izvenavstrijski krogi.

Mecesnik.

Ta strokovni postopek podaljša trpežnost tkanine

TEXIL

Z malo dela dosežete izreden uspeh!

To skromno čudežno sredstvo brez luga in mila zamorete najkoristneje uporabiti za pranje:

umetne svile
svile
nogavic

rokavic
kravat
šalov

preprog
kombinej
volnenih tkanin

Pere daleko bolj hitro in se peni mnogo bolje, da celo v trdi vodi

V trenutku, po navadnem izpiranju bodo vse naštete stvari bleščeče čiste

Dobiva se v vseh drogerijah, parfumerijah, trgovinah z mešanim blagom, trgovinah s barvami in trgovinah s nogavicami.

Originalen omot Din 2.50

Glavna prodaja za Jugoslavijo: Hinko Mayer i drug, Zagreb.

Pozor! Posetnike ljubljanskega velesejma vabim, da si pred nakupom pohištva ogledate stalno razstavo **Najmodernejšega pohištva** lastnega izdelka, z večletno garancijo in po zelo znižani ceni.

ANDREJ KREGAR in sinova
Št. Vid nad Ljubljano, poleg kolodvora

Za šolsko deco

nudi največjo izbiro primernih oblačil

F. I. GORICAR, LJUBLJANA

SV. PETRA CESTA ŠTEV. 29

in sicer: Otroške hubertuse v vseh velikostih od Din **135·—** do **200·—**, klothaljice od **45·—** do **95·—**, štajerske hlačke in suknjiče, fantovsko perilo, pletene jopice, nogavice i. t. d. po najnižjih cenah

PLOŠČICE ZA ŠTEDILNIKE

in za oblogo sten v kuhinjah, kopalnicah, lokalih, prodaja in polaga najceneje

»MATERIAL« LJUBLJANA Tyrševa c. 36 a, Telefon 27-16

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1·—; ženitovanjski oglasi Din 2·—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10·—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petitna vrstica po Din 2·50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Služkinja
ki bi opravljala vsa gospodinjska dela, gre k manjši družini. Prečna ulica 6. (a)

Službo dobe

Sprejme se mlekar
dober sirar. Ponudbe z zahtevo plače pod šifro »Mlekar« št. 13346 upravi »Slovenca«. (b)

Spretna prodajalka
modne stroke se išče za Ljubljano. Starost 18 do 24 let, samica, znanje slovenščine in nemščine. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Hitra« 13375. (b)

Frizerja ali frizerko
za trajno, vodno ter železno ondulacijo, za manikiranje, barvanje las — sprejmem. Stanovanje, hrana ter pranje perila v hiši. Ponudbe z zahtevo plače na Naumović, Banja Luka. (b)

Prodamo

Nogavice, rokavice
in pletenine Vam nudi v veliki izberi najugodneje in najceneje tvrdka Karl Prelog, Ljubljana, Židovska ulica in Stari trg. (l)

Za šolarje
vseh vrst obleke, pumparce, perilo itd. v največji izberi dobite poceni pri Preskerju, Sv. Petra cesta 14. (l)

Kolesa in šivalne stroje
najboljši nemški fabrikat, boste dobili najbolj poceni samo v Novi trgovini, Tyrševa 36. Velesejem paviljon H, zunaj. (l)

Holandske cvetne gomolje
hijacint, tulipanov, narcis, krokusov itd. nudi Sever & Komp., Ljubljana. Zahtevajte cenik! (l)

Dalmatinske smokve
za jelo, okusne, letošnje, nudi po 5 Din kg Sever & Komp., Ljubljana. (l)

Vnajem

Trgovski lokal
za špecerijo, na prometni točki, se odda. — Dopise upravi »Slovenca« pod »Trgovina« št. 13397. (n)

Stanovanja

Moderno stanovanje
kompletno, dveh sob, kabineta, kopalnice, v prvem nadstropju, se odda mirni stranki 2 do 3 odraslih oseb s 1. novembrom. Lepodvorska 23. (č

SOBE

Opremljeno sobo
oddam. Dvoržakova ulica 3, III. nadstr., levo. (s)

Opremljeno sobo
takoj oddam gospodu. — Poljanski nasip 8-I. (s)

Dijaki

Dve dijakinji
sprejmem takoj na hrano in stanovanje. Vidovdanska cesta št. 22. (D)

Dijaka
četrto-, petošolca sprejmem v vso oskrbo v bližini bežigrajske gimnazije. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 13319. (D)

Objave

Izjavljava,
da nisva plačnika za dolgove ali naročila, ki bi jih napravil kdorkoli na najino ime. — Terezija in Teodor Novotny, slaščičarstvo, Ljubljana. (o)

Razno

10 dinarjev
vas stanejo tri legitimacijske slike. - Leica film Pavlovčič, Poljanska 12.

Inserati v »Slovencu« imajo največji uspeh.

Uprava »Slovenca« Maribor
Koroška cesta 1
Podružnica: Aleksandrova 6
Sprejemajo se oglasi in naročniki lista, izvršujejo vsi upravn. posli in dajejo pojasnila ki spadajo v delokrog upravništva lista.

Tinček in Tonček v Atlantidi

154.

Ko so še živeli velikani.

Noe je krenil s svojo barko dalje, naši trije znanci pa so si hoteli ogledati še druge zanimivosti davnih starih časov.

»Kdaj pa so živeli velikani?« je vprašal Tonček.

»Milijon let pred Kristusom,« je odgovoril Cip.

Komaj je te besede izrekel, že je Tinček zavrtel skrivnostni kazalec — stroj je zabrnel in hip nato so se dečki znašli sredi najčudovitejše dežele, ki si jo morete misliti. Kakor ameriški nebotičniki visoke gobe so rastle nad njihovimi glavami.

»Kaj takšnega pa še ne!« je ves zavzet vzkliknil Tonček. »Če so že gobe tako velike, kakšni morajo biti šele velikani! Joj, kako bi jih rad videl!«

Ta prilika se je Tončku in njegovima dvema prijateljema kaj kmalu nudila.

Zabobnela in stresla so se tla, kakor da je potres. A potresa ni bilo, pač pa so lomastile odnekod velikanske noge. Že sami prsti na stopalih teh nog so bili tolikšni kot naši trije dečki. Celo gorila je bila v primeri z velikanom, ki se je bližal, majhna in neznatna kot muha. Malo, prav malo je manjkalo, da velikan ni stopil na splav in ga pomendral kot drobno igračko. Pa ga je gorila pravočasno ugriznila v nogo. Kako strašna je rana in kako huda bolečina, če gorila koga ugrizne, si pač lahko mislite. Velikan pa je samo nevšečno zagodrnjal:

»Že spet ni nemarna bolha ne da miru! Čak me no!«

Sklonil se je, da bi ujel bolho, tedaj pa je zagledal gorilo in neznansko majhne človečke v prečudni hišici.

V naši podružnici na Miklošičevi cesti dobite vsa pojasnila glede inseratov! Tam lahko plačate tudi naročnino za „Slovenca“

+

Potrti globoke žalosti naznanjamo, da nam je naš dragi soprog, oče in dedek, gospod

Avguštin Šabec

učitelj v pokoju

po kratki bolezni mirno v Gospodu zaspal. — Pogreb bo dne 10. septembra ob 6½ zvečer.

Senj, Hrv. Primorje, dne 9. septembra 1936.

Žalujoče rodbine Šabec, Sironić, Praprotnik.

+

Vsemogočnemu je dopadlo, da je poklical k sebi v boljše življenje našo predobro in skrbno mamo

Ano Pfajfar roj. Pogačnik

v četrtek, 10. septembra, ob ½2 popoldne, v 86. letu starosti, večkrat previdno s sv. zakramenti.

Pogreb nepozabne mame bo v soboto, dne 12. septembra, ob 9 dopoldne na farno pokopališče v Selcih.

Priporočamo jo v pobožno molitev in blag spomin.

Selca pri Škofji Loki, dne 11. septembra 1936.

Franc, župnik, in Jožef, sinova; Katarina, hči.

Alja Rahmanova: 53

Tovarna novega človeka

Roman.

Nočne ure so se vlekle v neskončnost. Udarila je eni, dve, tri. Tanjo je od utrujenosti bolelo vse telo, a niti mislila ni na to, da bi le za minuto legla. Dajala je bolniku zdravila ter mu menjala obkladke; če je zastokal, se je njeno srce napolnilo s strahom in z bojaznijo.

»Moj Bog, ohrani ga!« je molila. »Saj sama nisem vedela, da mi toliko pomeni! Samo živeti ga pusti, moj Bog!«

Rano zjutraj je stopila Paša v sobo in prestrašila Tanjo, ki je na svojem stolu rahlo zadremala. Vstala je, udje so ji bili zbiti; ne da bi šla domov, se je napotila v urad. Hotela je tudi tam vse storiti namesto njega, da bi čim manj čutili njegovo odsotnost.

»Ko bo spet zdrav,« si je dejala, »vzamem kratko in malo nekaj dni dopusta in se pošteno prespim. Če mi bodo le moči zadoščale in če le otroku ne škodi!«

Pripravila se je k delu in se kar moči trudila, da bi nihče ne opazil, da vso noč ni spala in da je na smrt trudna. In uspelo ji je.

18.

Nad cesto je ležala gosta megla. Ko je Tamara pogledala skozi okno, ki je bilo na več mestih zamašeno s cunjami, ni opazila drugega kot veliko belo steno; in zazdelo se ji je, kot bi se bil mahoma ves svet zaprl pred njo, ker ni hotela ničesar več vedeti o njem.

V drugem delu kuhinje, kjer je v desnem kotu, ločenem z zastorom, stanovala ona sama, je bilo danes grozljivo tiho, kot pred izbruhom hude nevihte. Bil je plačilni dan in Tamara je vedela, da je šla čevljarjeva žena na pot, da bi svojega moža, ki je delal v državni tovarni čevljev, prestregla takoj po prejemu plače. Ti plačilni dnevi so bili najstrašnejši v Tamarinem življenju. Psovanje se je največkrat začelo že zgodaj zjutraj. Žena je možu očitala, da ves denar zapije; on je trdil, da je nič ne briga, da je denar njegov, da dela od zore do mraka in ima vso pravico »zabiti«, kar zasluži.

Tamara je čakala z utripajočim srcem vrnitve obeh zakoncev, ki bi morala priti vsak trenutek. In prav danes je bila tako lepo v delu, prav danes ji je vdahnilo razpoloženje tako dobre ideje, da se ji je zazdelo življenje za zaveso prav posebno nevzdržno. Izkoristila je odsotnost obeh; pomaknila je zastor v stran, da je dala svetlobi prosto pot do svojega dela, medtem, ko se je morala sicer zadovoljiti z nekaj žarki, ki so mogli prodreti skozi majhno, polslepo okence. Zdaj je imela priložnost, da je v celoti občudovala sliko. Bolj spredaj je stal rdeči vojak v dolgem plašču, s koničasto čepico in puško na rami. Stal je tu nepremično in na njegovem obrazu se je zrcalila kamenita brezčutnost in brezmejna ravnodušnost. Ob njegovih nogah je klečala žena, ki ji je temna tenčica skoro popolnoma zakrivala obraz — do oči. V teh očeh pa si čutil skrivnostno moč in globoko žalost. Naokrog je ležal sneg neskončno daleč in prav v dalji je migljalo nekaj slabotnih luči. To je bilo vse — toda na prvi pogled je gledalec razumel, da ta ženska postava ni mogla pomeniti drugega kot lepoto, ki je bila pregnana iz Rusije.

Tamara je stala pred sliko, zatopljena v opazovanje. Ali naj vendar poizkusi in jo pošlje na razstavo? Bili sta le dve možnosti: ali bi jo poslali takoj v zapor ali... ali pa bi napravila podoba vtis, ki ji je plaval pred dušo...

Tedaj so se odprla vrata in vstopila je čevljarjeva zakonska dvojica; on je vlekel njo za lase, ona njega za brado. Oba sta vpila in se psovala, da se je moralo slišati na cesto.

»Že naš pisatelj basni Krylov je rekel: »Če že hočeš, pij, toda razumi svojo stvar!« je rjovel on. Kadar je bil pijan, se je vedno trudil — ne glede na uporabo psovk — da bi se izražal čim bolj olikano.

»Slepar, podlež, zločinec!« ga je prevpila ona. »Otroci se od lakote napihujejo kot milni mehurčki, on pa vse zapije. Ves mesec dela kot norec in potem v eni uri vse zapravi! Kam si dal denar? Sem z njim! Rada bi le vedela, zakaj so boljševiki zopet dovolili vodko! Vsi moški se do smrti opijajo!«

»Kaj to tebe briga? Zapijam svoj denar!« je kričal čevljar, ko je izpustil lase svoje žene. »Ti si zdaj sama zase in jaz sam zase. Sploh si prestara! Danes v opoldanskem odmoru sem dal v GubZagsu ločili najin zakon in sem se vpisal z Utočkino. Njej jih je sedemnajst, tebi pa sedem in štirideset! To bi moral biti vendar tepec! V časopisu so danes pisali o meni kot o junaku dela; celo moja fotografija je bila notri, ker že trideset let delam kot čevljar! Sploh pa, saj vsi čevljarji pijejo, to je že táko rokodelstvo! No, in če sem zdaj tako rekoč uradna osebnost, se vendar ne bom družil s tako, času docela neprimerno, postarano žensko, kot si ti! To bi bila sramota! Star sem šele tri in petdeset let, tako rekoč še v polni moči, ti pa nimaš v gobcu niti enega zoba več in rilec imaš kot jetična mačka. Delavka Utočkina mi je že večkrat rekla: »Ne pozabi besed naše tovarišice Kolontajeve: »Prosto pot krilatemu Erosu!« No, da, tega niti ne razumeš, ti neotesano tnalo!

Celoletna naročnina na:
Zbirko domačih pisateljev, 3 vezane knjige Din 132·- ali mesečno Din 11·-
Kosmos, 3 vezane knjige Din 156·- ali mesečno Din 13·-
Jugoslovanska knjigarna

Za »Jugoslovansko tiskarno« v Ljubljani: Karel Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Viktor Cenčič.